

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 19 – 20 stycznia 2012 r. na kierunku „ogrodnictwo”,
prowadzonym w ramach dziedziny nauk rolniczych na poziomie studiów pierwszego stopnia,
realizowanych w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych,
w Instytucie Zarządzania i Inżynierii Rolnej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej
w Sulechowie,
przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:
przewodniczący: prof. dr hab. Franciszek Rudnicki, ekspert PKA (były członek PKA)
członkowie: prof. dr hab. Kazimierz Tomala – ekspert PKA, dr hab. Renata Dobromilska – ekspert
PKA, Artur Gawryszewski – ekspert formalno – prawny PKA, Michał Horajski – ekspert PKA,
przedstawiciel PSRP.

Krótką informacją o wizytacji

Ocena jakości kształcenia na kierunku „ogrodnictwo” prowadzonym w Instytucie Zarządzania i Inżynierii Rolnej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Sulechowie została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej, po upływie okresu na jaki była uprzednio wydana pozytywna ocena jakości kształcenia na tym kierunku. Wizytacja została przeprowadzona zgodnie z zasadami zawartymi w Uchwale Nr 961/2011 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 24 listopada 2011 r. w sprawie zasad przeprowadzania wizytacji przy dokonywaniu oceny programowej.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku formułowana przez jednostkę

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie została utworzona na mocy rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 1998 roku pod ówczesną nazwą Wyższa Szkoła Zawodowa Administracji Publicznej. W początkowym okresie jej istnienia kształcenie odbywało się tylko na jednej specjalności – administracja publiczna. W miarę rozwoju uczelni tworzone inne specjalności: turystyka i organizacja wypoczynku, kształtowanie terenów zieleni, zarządzanie przedsiębiorstwem przetwórstwa produktów rolnych. Na mocy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10.11.1999 roku w sprawie przekształceń w Wyższej Szkole Zawodowej Administracji Publicznej w Sulechowie, od roku akademickiego 2000/2001 wprowadzono kształcenie na specjalnościach kształtowanie terenów zieleni oraz zarządzanie przedsiębiorstwem przetwórstwa produktów rolnych. Konsekwencją rozszerzenia kształcenia na inne specjalności była konieczność zmiany nazwy Uczelni na Państwową Wyższą Szkołę Zawodową (PWSZ), dokonanej w trybie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 września 2001 roku.

Instytut Zarządzania i inżynierii Rolnej rozpoczął swoją działalność w 2000 roku. Jesienią 2002 roku, w Instytucie Zarządzania i Inżynierii Rolnej utworzono dwa zakłady: Zakład Kształtowania Terenów Zieleni oraz Zakład Technologii Żywności i Żywienia Człowieka. Zarządzeniem nr 25/03/07 Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Sulechowie z dnia 1 czerwca 2004 r. powołano zespół do spraw opracowania wniosku o utworzenie kierunku „ogrodnictwo” oraz kierunku „technologia żywności i żywienie człowieka”. Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej Uchwałą Nr 643/2004 z dnia 10 lipca 2004 r. pozytywnie zaopiniowało powyższy wniosek.

Kształcenie na kierunku „ogrodnictwo” jest obecnie prowadzone na poziomie studiów pierwszego stopnia. Koncepcja kształcenia na tym kierunku zakłada przygotowanie absolwenta do prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej lub podjęcia pracy najemnej w zakładach produkcyjnych: sadowniczych, warzywnych oraz produkujących roślinny materiał ozdobny, w zakładach zajmujących się obrotem produktami ogrodnictwa oraz w biurach projektowych. Student zdobywa wiedzę technologiczną i techniczną z zakresu produkcji ogrodnictwa: warzywnictwa, sadownictwa i roślin ozdobnych a także nabywa wiedzy z zakresu analizy ekonomicznej, organizacji i zarządzania przedsiębiorstwem ogrodnictwa oraz funkcjonowania rynku rolnego. Zdobywa umiejętność przetwarzania danych przy wykorzystaniu techniki komputerowej i poznaje język obcy w stopniu umożliwiającym porozumiewanie się i korzystanie z literatury z zakresu ogrodnictwa.

Tak ujęta koncepcja kształcenia odpowiada zakresowi wiedzy i umiejętności właściwych dla tego kierunku studiów. Jej znaczącą częścią jest też kształcenie specjalnościowe w specjalności *Kształtowanie terenów zieleni*. W tym zakresie zakłada się wyposażenie absolwentów w wiedzę i umiejętności, wymagane przy wykonywaniu opracowań studialnych, projektowych i realizacji w zakresie:

- aranżacji zieleni miejskiej i wiejskiej na obszarach użyteczności publicznej;
- aranżacji ogrodów przydomowych;
- oceny stanu i rewitalizacji ogrodowych założeń zabytkowych;
- zagospodarowania i rewitalizacji użytków rolniczych i leśnych;
- potencjalnego wpływu na środowisko i krajobraz działań zawartych w planach zagospodarowania miejscowego;
- możliwości przeciwdziałania negatywnym skutkom działalności człowieka wobec środowiska przyrodniczego;
- pielęgnacji zieleni na obszarach o różnym użytkowaniu;
- wprowadzania w życie unijnej polityki zrównoważonego rozwoju w ramach wszystkich przedsięwzięć gospodarczych i komunalnych, z uwzględnieniem rekultywacji terenów zaburzonych oraz kreowania poczynań proekologicznych na różnych szczeblach administracji państwowej i samorządowej.

Ten specjalnościowy zakres kształcenia jest tylko częściowo zbieżny z charakterem kierunku a w zdecydowanej większości odpowiada wiedzy i umiejętnościom właściwym dla kierunku „architektura krajobrazu”. Uczelnia argumentuje to zapotrzebowaniem regionalnego rynku pracy na specjalistów z zakresu projektowania, urządzania i pielęgnowania terenów zieleni, a mniejszym w zakresie ogrodnictwa. Wskutek tego absolwenci mają lepsze perspektywy zatrudnienia na regionalnym rynku pracy, wielu spośród nich zakłada firmy w branży projektowania, urządzania i pielęgnacji terenów zieleni kształtowanej albo podejmują także pracę w architektoniczno - urbanistycznych biurach projektowych.

- 1) *Ocena powiązania założonej koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku z misją Uczelni oraz ze strategią jednostki. Ocena stopnia różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia oraz możliwości jej elastycznego kształtowania.*

Zakładana koncepcja kształcenia na kierunku „ogrodnictwo” wpisuje się w ogólnie ujętą misję Uczelni zakładającą „otwarcie możliwości uzyskania zaawansowanej wiedzy mieszkańcom wsi i małych miasteczek województwa lubuskiego i sąsiednich”. Jest też zgodna ze strategicznymi działaniami Instytutu Zarządzania i Inżynierii Rolnej PWSZ, zwłaszcza w zakresie wzbogacenia bazy materialnej kształcenia. Ta koncepcja była formułowana z uwzględnieniem wymagań

obowiązującego do 1.10.2011r. standardu kształcenia dla tego kierunku i poziomu. Dotyczy więc obszaru wiedzy i umiejętności właściwych dla inżyniera ogrodnika wymaganych w standardzie. Obejmuje różnorodne treści o charakterze ogólnym, podstawowym i kierunkowym. Oparcie koncepcji kształcenia na standardzie sprawia, że nie jest ona innowacyjna, a jej cechą szczególną jest silne nachylenie na kształcenie specjalnościowe w specjalności *Kształtowanie terenów zieleni*. Jednak taki rodzaj innowacyjności jest zarazem mankamentem kształcenia, ponieważ profil wykształcenia absolwentów jest niejednoznaczny. Kosztem wiedzy i umiejętności ściśle ogrodniczych uzyskują częściową wiedzę i umiejętności z zakresu projektowania i urządzania obiektów architektury krajobrazu, ale nie mają pełnych kompetencji właściwych dla architekta krajobrazu. Zamierzeniem władz uczelni jest uruchomienie dwóch następnych specjalności w ramach kierunku. Specjalność „winiarstwo” ma łączyć wiedzę ogrodniczą (uprawa winorośli) z technologią żywności (technologie fermentacyjne). Druga specjalność „greenkeeper” ma być wąską swym zakresem i obejmować kształcenie w zakresie „tworzenia i pielęgnacji specjalnych powierzchni trawiastych takich jak pola golfowe oraz obiekty sportowe”. Wadą tej specjalności jest jej nazwa i pisownia anglojęzyczna.

- 2) *Ocena udziału zewnętrznych i wewnętrznych interesariuszy w procesie ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, poziomie i profilu studiów, w tym określenia celów i efektów kształcenia, oraz w procesie jej dostosowywania do zmieniających się potrzeb zewnętrznych i uwarunkowań wewnętrznych.*

Koncepcja kształcenia na kierunku nie uległa znaczącym zmianom w stosunku do stanu z poprzedniej wizytacji kierunku przez PKA. Dokonywano jednak zmian doskonalących program studiów. Uwzględniano w tym perspektywy zatrudnienia absolwentów oraz opinie różnych grup decydentów i interesariuszy, choć jest to słabo udokumentowane. Uczelnia deklaruje prowadzenie konsultacji z Urzędami Gmin oraz instytucjami zajmującymi się urządzeniem i utrzymywaniem zieleni miejskiej oraz właścicielami gospodarstw ogrodniczych, a także utrzymywanie kontaktów ze środowiskami akademickimi, takimi jak: UP we Wrocławiu, UP w Poznaniu, ZUT w Szczecinie, których celem jest dostosowanie programu studiów do ogólnych trendów nauczania ogrodnictwa naszym krajem. Brak jest dowodów na udział studentów w tworzeniu koncepcji kształcenia.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego – znaczaco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych:

- 1) Koncepcja kształcenia odpowiada na ogół zakresowi wiedzy i umiejętności właściwych dla tego kierunku studiów. Jednak specjalnościowy zakres kształcenia w specjalności *Kształtowanie terenów zieleni* jest tylko częściowo zbieżny z charakterem kierunku, a w zdecydowanej większości odpowiada wiedzy i umiejętnościom właściwym dla kierunku „architektura krajobrazu”.
- 2) Uczelnia utrzymuje kontakty z zainteresowanym otoczeniem gospodarczym i uczelniami, ale brak udokumentowanego ich wpływu na koncepcję kształcenia.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie.

- 1) *Ocena zgodności założonych celów oraz specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia dla ocenianego kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu kształcenia z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, a także z koncepcją rozwoju kierunku. Ocena spójności specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia. Ocena możliwości osiągnięcia ogólnych*

i specyficznych efektów kształcenia poprzez realizację celów i szczegółowych efektów kształcenia dla modułów kształcenia (poszczególnych przedmiotów, grup przedmiotów) oraz praktyk. Ocena dostępności opisu założonych efektów kształcenia czy i w jaki sposób opis efektów kształcenia jest publikowany.

PWSZ w Sulechowie, jako główny cel kształcenia na studiach I^o kierunku „ogrodnictwo” przyjęła przygotowanie absolwenta tego kierunku studiów do prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej, pracy w zakładach produkujących owoce, warzywa oraz rośliny ozdobne lub w zakładach zajmujących się obrotem produktami ogrodniczymi oraz w biurach projektowych. Oprócz celu głównego, określono również i bardzo obszernie przedstawiono cele szczegółowe odnoszące się do wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Z uwagi na ich rozległy charakter i dużą złożoność, w raporcie Zespołu Oceniającego wyszczególniono je bardziej syntetycznie. Cele te znajdują swoje uzasadnienie w sformułowanym przez Uczelnię programie studiów dla kierunku „ogrodnictwo” i pokrywają się z celami kształcenia dla poszczególnych przedmiotów. Są jednak sprecyzowane bardziej ogólnie i zestawione problemowo. Wspomnianym celom przyporządkowano przedmioty i treści, poprzez które te cele są realizowane. Przedmioty i treści znajdują swoje odzwierciedlenie w programie studiów. Podano również metody dydaktyczne oraz formy zajęć do realizacji poszczególnych treści. Poprzez realizację wytyczonych celów, na bazie treści ujętych w programie PWSZ w Sulechowie, wyznaczono efekty kształcenia dla kierunku „ogrodnictwo” dla specjalności *kształtowanie terenów zieleni*. Szczegółowe efekty kształcenia odnoszące się do wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych przyporządkowano konkretnym celom. Efekty kształcenia zdobywane w PWSZ w Sulechowie są w przeważającej większości kopią efektów wzorcowych zdefiniowanych dla obszaru w zakresie nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych dla profilu ogólnoakademickiego w trzech kategoriach: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Nieliczne efekty znalazły odniesienie, a wręcz zostały dokładnie skopiowane z wzorcowych efektów kształcenia zdefiniowanych dla profilu praktycznego. Niejednoznaczny wybór profilu kształcenia wynika z faktu, że Raport Samooceny przygotowywany był przez Uczelnię jeszcze w październiku - listopadzie 2011 roku, kiedy nie było dokładnie sprecyzowanych określeń, a w środowiskach akademickich dopiero odbywały się szkolenia na temat tworzenia programu studiów w oparciu o Krajowe Ramy Kwalifikacji. Efekty kształcenia przedstawione przez PWSZ w Sulechowie mają także odniesienia do wzorcowych efektów kształcenia dla studiów I^o, prowadzących do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera (efekty inżynierskie). Efekty te również pogrupowano wokół 3 kategorii: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. W Raporcie Samooceny pewną trudnością dla Zespołu Oceniającego był brak symboli (kodów) dla poszczególnych efektów kształcenia, które utożsamiałyby obszar studiów, ich profil, kategorię oraz konkretny numer efektu. Należało więc je przyporządkować, w celu oceny spójności celów, efektów kształcenia dla kierunku z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego.

Cele (C) i efekty kształcenia (EK) na kierunku „ogrodnictwo” w PWSZ w Sulechowie dotyczące zdobywanej przez studenta wiedzy z zakresu:

- C1 - budowy oraz funkcjonowania świata ożywionego i nieożywionego, procesów i interakcji w nim zachodzących dla rozumienia działania mechanizmów oraz konstrukcji technik i technologii ogrodniczych.
- EK1 - ma ogólną wiedzę z zakresu chemii, biologii, nauk o środowisku i nauk pokrewnych. Efekt ten pokrywa się z efektem zdefiniowanym dla obszaru w zakresie nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych R1A_W01.

- C2 - nauk ekonomicznych i społecznych, organizacji rynku ogrodniczego, organizacji i zarządzania przedsiębiorstwem, regulacji prawa rolnego i działalności gospodarczej. Jest to niezbędne do prowadzenia produkcji ogrodniczej, obrotu artykułami ogrodniczymi, a także kształtowania terenów zieleni.
- EK2 - ma podstawową wiedzę ekonomiczną, prawną i społeczną dostosowaną do potrzeb ogrodnictwa. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_W02.
- C3 - procesów chemicznych, biochemicznych w przyrodzie, właściwości gleb oraz roślin ogrodniczych, podstaw technik i technologii ogrodniczych, funkcjonowania środowiska przyrodniczego.
- EK3 - ma ogólną wiedzę na temat biosfery, chemicznych i fizycznych procesów w niej zachodzących, właściwości surowców roślinnych, podstaw techniki i kształtowania środowiska. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_W03.
- C4 - funkcjonowania organizmów roślinnych, ich procesów życiowych, mechanizmów dziedziczenia cech, procesów zachodzących w glebach, technik i technologii będących kluczowymi dla działań ogrodniczych (uprawy roli, mechanizacji i inżynierii ogrodniczej).
- EK4 - ma ogólną wiedzę o funkcjonowaniu organizmów żywych na różnych poziomach złożoności, przyrody nieożywionej oraz o technicznych zadaniach inżynierskich. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_W04.
- C5 - metod analitycznych związanych z rozpoznaniem właściwości gleb, materiałów, technik i technologii upraw sadowniczych, warzywnych, roślin ozdobnych, szkółek i terenów zieleni kształtowanej, aby uzyskać wysoki plon dobrej jakości.
- EK5 - wykazuje znajomość podstawowych metod, technik, technologii, narzędzi i materiałów pozwalających rozwiązać zadania inżynierskie, wykorzystać i kształtować potencjał przyrody w celu poprawy jakości życia człowieka. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_W05.
- C6 - ekologii obszarów o różnej formie użytkowania oraz konieczności ochrony środowiska przyrodniczego, zrównoważonego użytkowania, zrównoważonego rozwoju, ład przestrzennego i zachowania bioróżnorodności, wdrażania dobrej praktyki ochrony roślin, odzyskiwania terenów zdegradowanych poprzez działania rekultywacyjne.
- EK6 - ma wiedzę o roli i znaczeniu środowiska przyrodniczego i zrównoważonego użytkowania, różnorodności biologicznej oraz o jego zagrożeniach. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_W06.
- C7 - czynników zagospodarowania przestrzeni wiejskiej, funkcjonowania terenów wiejskich oraz ich poprawy poprzez produkcję sadowniczą, warzywną, szkółkarską, uprawę roślin ozdobnych, przyprawowych i leczniczych.
- EK7 - ma podstawową wiedzę na temat stanu i czynników determinujących funkcjonowanie i rozwój obszarów wiejskich. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_W07.
- C8 - wykorzystania mechanizmów, maszyn, urządzeń i procedur w ramach technik i technologii ogrodniczych, związanych z uprawą roli i roślin ogrodniczych, a także zaawansowanymi technikami hodowli, działaniami szkółkarskimi oraz ochroną roślin.
- EK8 - ma podstawową wiedzę w zakresie cyklu życia oraz utrzymania urządzeń, obiektów i systemów technicznych i technologii typowych dla obszarów rolniczych, leśnych i przetwórstwa rolno-spożywczego dostosowaną do wymagań ogrodnictwa. Efekt ten pokrywa się z efektami wzorcowymi prowadzącymi do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera InżA_W01 oraz InżA_W05.

- C9 - standardów i norm technicznych oraz wytycznych stosowanych w działaniach ogrodniczych, związanych z zarządzaniem jakością i bezpieczeństwem żywności.
- EK9 - ma podstawową wiedzę w zakresie standardów i norm technicznych związanych z działaniami ogrodniczymi. Efekt ten pokrywa się z efektami wzorcowymi dla profilu praktycznego R1P_W10.
- C10 - współzależności działań inżynierskich od czynników zewnętrznych, ekonomicznych, społecznych i prawnych.
- EK10 - ma wiedzę niezbędną do rozumienia społecznych, ekonomicznych, prawnych i innych pozatechnicznych uwarunkowań działalności inżynierskiej oraz ich uwzględniania w działalności inżynierskiej. Efekt ten pokrywa się z efektami wzorcowymi prowadzącymi do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera InżA_W03.
- C11 - ochrony własności intelektualnej i prawa autorskiego, w szczególności związanej z hodowlą ogrodniczą.
- EK11 - zna i rozumie podstawowe pojęcia i zasady z zakresu ochrony własności przemysłowej i prawa autorskiego; zasoby informacji patentowej. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_W08.
- C12 - tworzenia i form indywidualnej przedsiębiorczości.
- EK12 - zna i potrafi stosować uwarunkowania ekonomiczno-prawne tworzenia i rozwoju form indywidualnej przedsiębiorczości w zakresie świadczenia usług z zakresu ogrodnictwa i kształtowania terenów zieleni. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_W09.
- C13 - historycznych uwarunkowań konstrukcji terenów zieleni kształtowanej i architektury krajobrazu.
- EK13 - ma wiedzę w zakresie historycznych uwarunkowań konstrukcji terenów zieleni kształtowanej i architektury krajobrazu. Efekt ten odnosi się do efektu wzorcowego prowadzącego do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera InżA_W03.
- C14 - nauk plastycznych, zwłaszcza ukierunkowanych na rysunek, szkic i zapis malarski oraz poznanie zasad kompozycji.
- EK14 - zna i potrafi stosować kryteria plastyczne organizacji przestrzeni.

Cele i efekty kształcenia uzyskanie przez studenta dotyczące umiejętności z zakresu:

- C1 - pozyskiwania informacji na tematy ogrodnicze.
- EK1 - posiada umiejętność wyszukiwania, zrozumienia, analizy i wykorzystywania potrzebnych informacji pochodzących z różnych źródeł i w różnych formach właściwych dla ogrodnictwa. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym zdefiniowanym dla obszaru w zakresie nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych w kategorii umiejętności R1A_U01.
- C2 - współpracy z przedstawicielami środowiska zawodowego, komunikowanie się na tematy ogrodnicze, w tym projektowanie działań ogrodniczych zgodnie z przyjętymi procedurami.
- EK2 - posiada umiejętność precyzyjnego porozumiewania się z różnymi podmiotami w formie werbalnej, pisemnej i graficznej. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_U02.
- C3 - tworzenia dokumentacji opisowej i technicznej z użyciem technologii informatycznych (programu edycji tekstu, arkusza kalkulacyjnego, AutoCAD).
- EK3 - stosuje podstawowe technologie informatyczne w zakresie pozyskiwania i przetwarzania informacji z zakresu produkcji rolniczej i leśnej. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_U03.

- C4 - wykonywania prac projektowych z sadownictwa, warzywnictwa, projektowania terenów zieleni, urządzania wnętrz, rewaloryzacji założeń zabytkowych i rekultywacji terenów zdegradowanych, prac badawczych związanych z pozyskiwaniem materiału nasadzeniowego.
- EK4 - stosuje podstawowe technologie informatyczne w zakresie pozyskiwania i przetwarzania informacji z zakresu produkcji rolniczej i leśnej. Efekt ten jest zbieżny z efektem wzorcowym R1A_U04.
- C5 - planowania i prowadzenia eksperymentów chemicznych i biochemicznych, związanych z rozpoznaniem i kształtowaniem właściwości gleb, żywieniem roślin i biotechnologią oraz inwentaryzacji i analizy terenu, pomiarów terenowych, komputerowych aranżacji terenów zieleni kształtowanej; student interpretuje uzyskane wyniki, wykorzystując przeprowadzone analizy do rozwiązywania zadań inżynierskich.
- EK5 - potrafi planować i przeprowadzać eksperymenty, w tym pomiary i symulacje komputerowe, interpretować uzyskane wyniki i wyciągać wnioski, potrafi wykorzystać do formułowania i rozwiązywania zadań inżynierskich metody analityczne, symulacyjne oraz eksperymentalne. Efekt ten pokrywa się z efektami wzorcowymi prowadzącymi do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera w kategorii umiejętności InżA_U01 oraz InżA_U02.
- C6 - łączenia wiedzy z różnych działów ogrodnictwa dla rozwiązania problemu inżynierskiego, związanego z uprawą roli, uprawą roślin sadowniczych, warzywnych, roślin ozdobnych, rewaloryzacją założeń zabytkowych oraz rekultywacją terenów zurbanizowanych.
- EK6 - potrafi – przy formułowaniu i rozwiązywaniu zadań inżynierskich – integrować wiedzę z zakresu ogrodnictwa oraz zastosować podejście systemowe, uwzględniające także aspekty pozatechniczne. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym prowadzącym do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera w kategorii umiejętności InżA_U03.
- C7 - identyfikacji procesów i zjawisk wpływających na produkcję ogrodnictwa (glebowych, przestrzennych, patogenów i szkodników), wyboru i zastosowania technik i technologii ogrodniczych, przechowywania i przetwórstwa, pielęgnacji i zagospodarowania terenów zieleni; student potrafi także zdefiniować podstawowe zadania zarządzania jakością i wdraża je w gospodarstwie ogrodniczym.
- EK7 - dokonuje identyfikacji i standardowej analizy zjawisk wpływających na produkcję, jakość żywności, zdrowie ludzi, stan środowiska naturalnego i zasobów naturalnych oraz wykazuje znajomość zastosowania typowych technik i ich optymalizacji dostosowanych do działań ogrodnictwa. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_U05.
- C8 - wykorzystania standardowych technik i technologii uprawowych, w tym związanych z zakładaniem upraw i ich pielęgnacją, zakładaniem i prowadzeniem szkółki, przechowywaniem i przetwórstwem płodów ogrodniczych, zagospodarowywaniem i pielęgnacją terenów zieleni, rekultywacją terenów zurbanizowanych.
- EK8 - posiada zdolność podejmowania standardowych działań, z wykorzystaniem odpowiednich metod, technik, technologii, narzędzi i materiałów, rozwiązujących problemy w zakresie produkcji żywności, stanu środowiska naturalnego i zasobów naturalnych oraz technicznych zadań inżynierskich zgodnych z działaniami ogrodnictwa. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_U06.
- C9 - projektowania i urządzania terenów zabytkowych.
- EK9 - posiada zdolność podejmowania niestandardowych działań z zakresu projektowania i urządzania terenów zabytkowych. Efekt ten jest zbieżny z efektem wzorcowym zdefiniowanym dla profilu praktycznego w kategorii umiejętności R1P_U06.

- C10 - aranżacji wnętrz z wykorzystaniem materiału roślinnego (roślin doniczkowych, bukietów i dekoracji i kompozycji roślinnych).
- EK10 - posiada zdolność podejmowania działań z wykorzystaniem technik ogrodnictwa i kształtowania terenów zieleni w zakresie aranżacji wnętrz. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_U06.
- C11 - oceny skutków stosowania technik i technologii, również pod względem zasad BHP, co pozwala bezpiecznie się nimi posługiwać.
- EK11 - posiada znajomość wad i zalet podejmowanych działań mających na celu rozwiązywanie zaistniałych problemów zawodowych – dla nabrania doświadczenia i doskonalenia kompetencji inżynierskich, potrafi ocenić przydatność metod i narzędzi służących do rozwiązania zadania inżynierskiego, charakterystycznego dla ogrodnictwa, w tym dostrzec ograniczenia tych metod i narzędzi. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_U07.
- C12 - projektowania sadu, uprawy warzyw, szkółki roślin, terenów zieleni kształtowanej, układania cyklu technologicznego uprawy roli i roślin, układania cyklu technologicznego i projektowania rekultywacji terenów zurbanizowanych oraz rewaloryzacji założeń zabytkowych.
- EK12 - potrafi – zgodnie z zadaną specyfikacją, uwzględniającą aspekty pozatechniczne – zaprojektować obiekt, system lub proces, związane z ogrodnictwem oraz zrealizować ten projekt – co najmniej w części – używając właściwych metod, technik i narzędzi, w tym przystosowując do tego celu istniejące lub opracowując nowe narzędzia. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym prowadzącym do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera w kategorii umiejętności InżA_U08. Jest on realizowany m.in. w ramach praktyk zawodowych.
- C13 - doświadczenia związanego z typowymi działaniami ogrodniczymi, w zakresie produkcji ogrodniczej, projektowania i urządzania terenów zieleni kształtowanej oraz przechowywania i przetwórstwa produktów ogrodniczych, a także technikami i technologiami rozmnażania roślin ogrodniczych w kulturach in vitro, stosowaniem i codzienną obsługą maszyn i urządzeń ogrodniczych.
- EK13 - ma doświadczenie związane z rozwiązywaniem praktycznych zadań inżynierskich, zdobyte w środowisku zajmującym się zawodowo działalnością odpowiadającą ogrodnictwu oraz doświadczenie związane z utrzymaniem i ze stosowaniem urządzeń i systemów technicznych i technologicznych typowych dla produkcji rolniczej, leśnej i przetwórstwa rolno-spożywczego z zakresu ogrodnictwa. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym prowadzącym do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera w kategorii umiejętności InżA_U02 oraz efektem wzorcowym dla profilu praktycznego R1P_U09. Jest on realizowany m.in. w ramach praktyk zawodowych.
- C14 - stosowania norm i standardów związanych z uprawą ogrodniczą, mechanizacją ogrodnictwa, ochroną roślin, pielęgnacją terenów zieleni, budownictwem związanym z działalnością ogrodniczą oraz kosztorysowaniem robót
- EK14 - ma umiejętność korzystania z norm i standardów inżynierskich. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym zdefiniowanym dla profilu praktycznego w kategorii umiejętności R1P_U10.
- C15 - rozpoznawania i wyliczania kosztów działań inżynierskich, oceny finansowej przedsięwzięć i projektów.
- EK15 - potrafi dokonać wstępnej analizy ekonomicznej podejmowanych działań inżynierskich. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym prowadzącym do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera w kategorii umiejętności InżA_U04.

- C16 - oceny stanu ogrodnictwa oraz działań technicznych w zakresie uprawy roli i roślin, zakładania upraw, pielęgnacji upraw, konstrukcji obiektów ogrodniczych, organizacji przedsiębiorstw ogrodniczych.
- EK16 - potrafi dokonać krytycznej analizy sposobu funkcjonowania i ocenić istniejące rozwiązania techniczne, w szczególności urządzenia, obiekty, systemy, procesy, usługi. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym prowadzącym do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera w kategorii umiejętności InżA_U05.
- C17 - formułowania zasad i celów działań inżynierskich, specyfikacji technologii upraw, czytania i oceny specyfikacji budowlanych obiektów związanych z działalnością ogrodniczą.
- EK17 - potrafi dokonać identyfikację i sformułować specyfikację zadań inżynierskich, charakterystycznych dla ogrodnictwa, uwzględniając ich aspekty pozatechniczne. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym prowadzącym do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera w kategorii umiejętności InżA_U06.
- C18 - przygotowania prac pisemnych (opisów, dokumentacji i projektów) oraz prezentacji ustnych techniką komputerową, w j. polskim i obcym.
- EK18 - posiada umiejętność przygotowania typowych prac pisemnych oraz wystąpień ustnych w j. polskim i j. obcym, uznawanym za podstawowy dla ogrodnictwa i kształtowania terenów zieleni, dotyczących zagadnień szczegółowych z wykorzystaniem podstawowych ujęć teoretycznych, a także różnych źródeł. Efekt ten pokrywa się z efektami wzorcowymi R1A_U08 oraz R1A_U09.
- C19 - porozumiewania w j. angielskim lub niemieckim na poziomie B2, wg ESOKJ.
- EK19 - ma umiejętności językowe w zakresie ogrodnictwa i kształtowania terenów zieleni, zgodne z wymaganiami określonymi dla poziomu B2 wg ESOKJ. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_U10.

Cele i efekty kształcenia uzyskanie przez studenta, dotyczące kompetencji społecznych w zakresie:

- C1 - samodoskonalenia się w zakresie nowych technik i technologii ogrodniczych, odmian, narzędzi projektowych, ekonomicznych stosowanych w praktyce ogrodniczej.
- EK1 - rozumie potrzebę uczenia się przez całe życie. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym zdefiniowanym dla obszaru w zakresie nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych w kategorii kompetencji społecznych R1A_K01.
- C2 - pracy zespołowej, współpraca przy projektowaniu i wykonawstwie zadań.
- EK2 - potrafi współdziałać i pracować w grupie, przyjmując w niej różne role. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_K02.
- C3 - planowania pracy.
- EK3 - potrafi odpowiednio określić priorytety służące realizacji określonego przez siebie lub innych zadania. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_K03.
- C4 - rozstrzygania dylematów związanych z podejmowanym zawodem.
- EK4 - prawidłowo identyfikuje i rozstrzyga dylematy związane z wykonywaniem zawodu. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_K04.
- C5 - uświadomienia rangi zawodu ogrodnika oraz etyki jego wykonywania.
- EK5 - ma świadomość znaczenia społecznej, zawodowej i etycznej odpowiedzialności za produkcję żywności wysokiej jakości oraz kształtowanie i stan środowiska naturalnego. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_K05.

C6 - rozumienia rangi działań inżynierskich wobec działań ogrodnich i ich skutków dla środowiska.

EK6 - ma świadomość ważności i rozumie pozatechniczne aspekty i skutki działalności inżynierskiej. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym prowadzącym do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera w kategorii kompetencji społecznych InżA_K01.

C7 - wykształcenia poczucia odpowiedzialności za wykonywanie działania.

EK7 - ma świadomość ryzyka i potrafi ocenić skutki wykonywanej działalności w zakresie szeroko rozumianego rolnictwa i środowiska i związanej z tym odpowiedzialności za podejmowane decyzje. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_K06.

C8 - łączenia wiedzy i umiejętności dla uzyskania sukcesu zawodowego.

EK8 - potrafi myśleć i działać w sposób przedsiębiorczy. Efekt ten pokrywa się z efektem wzorcowym R1A_K05 oraz z efektem wzorcowym prowadzącym do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera w kategorii kompetencji społecznych InżA_K02.

C9 - wykształcenia postawy dbałości o swój stan zdrowia, kondycję fizyczną i higienę życia.

EK9 - ma świadomość konieczności działań na rzecz higieny życia i utrzymywania tężyzny fizycznej.

2) *Ocena czy efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji.*

Zdefiniowane przez Uczelnię specyficzne i szczegółowe efekty kształcenia dla kierunku „ogrodnictwo”, jak również dla poszczególnych przedmiotów realizowanych w programie studiów I^o przedstawiono w sposób czytelny i zrozumiały. W przypadku kierunkowych efektów kształcenia, w ponad 90% stanowią one kopię obszarowych efektów kształcenia w zakresie nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych. Uczelnia nie określiła profilu kształcenia, ale większość z zamierzonych efektów odnosi się do profilu ogólnoakademickiego, a kilka z nich (w różnych kategoriach) ma odniesienie do profilu praktycznego: w kategorii wiedzy EK9 - ma podstawową wiedzę w zakresie standardów i norm technicznych związanych z działaniami ogrodnictwami R1P_W10, w kategorii umiejętności EK9 - posiada zdolność podejmowania niestandardowych działań z zakresu projektowania i urządzania terenów zabudowlanych R1P_U06, efekt w kategorii umiejętności EK13 - ma doświadczenie związane z utrzymaniem i ze stosowaniem urządzeń i systemów technicznych i technologicznych typowych dla produkcji rolniczej, leśnej i przetwórstwa rolno-spożywczego z zakresu ogrodnictwa R1P_U09, efekt z kategorii umiejętności EK14 - ma umiejętność korzystania z norm i standardów inżynierskich R1P_U10. Efekty te zostały zdefiniowane przez Uczelnię ze względu na realizowaną specjalność *kształtowanie terenów zieleni*, gdzie pewne określone standardy i normy techniczne muszą być znane i stosowane, gdzie projektowanie i urządzanie terenów jest czynnością zasadniczą, a doświadczenie związane z utrzymaniem i stosowaniem urządzeń i systemów technicznych np. nawadniania jest niezbędne.

Należy podkreślić, że z uwagi na inżynierski charakter studiów zdefiniowano wiele efektów prowadzących do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera: z kategorii wiedza InżA_W03, InżA_W05, z kategorii umiejętności InżA_U01 oraz InżA_U02, InżA_U03, InżA_U04, InżA_U05, InżA_U06, InżA_U08, z kategorii kompetencji społecznych InżA_K01 czy InżA_K02.

Zdefiniowane efekty kształcenia są mierzalne i podlegają weryfikacji, według metody przyjętej przez prowadzących zajęcia nauczycieli akademickich. Trudność występuje jednak w przypadku niektórych efektów związanych z kompetencjami społecznymi np. EK4 - prawidłowo identyfikuje i rozstrzyga dylematy związane z wykonywaniem zawodu R1A_K04, czy też efekt EK7 - ma świadomość ryzyka i potrafi ocenić skutki wykonywanej działalności w zakresie szeroko

rozumianego rolnictwa i środowiska i związanej z tym odpowiedzialności za podejmowane decyzje R1A_K06, które w pełni będą weryfikowane w przyszłej pracy zawodowej.

Efekty szczegółowe zdefiniowane zostały dla każdego przedmiotu i wyszczególnione w sylabusach. Podzielono je na kategorie i dla każdej z kategorii określono 2-7 efektów szczegółowych. Nie podano przy nich odniesienia do wzorcowych efektów kształcenia, a to wymagałoby zastosowania odpowiednich, określonych przez KRK kodów tych efektów (sygnatur).

3) *Analiza i ocena systemu weryfikacji efektów kształcenia, w tym:*

- *objęcia tym systemem wszystkich kategorii efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne), oraz wszystkich etapów kształcenia;*

System weryfikacji efektów kształcenia w PWSZ w Sulechowie obejmuje różnorodne sposoby oceny: formujące (sprawdzany, oceny z zadań domowych, aktywność na zajęciach, prezentacje przedstawiane na zajęciach, testy, tzw. „wejściówki” przed laboratorium z mikrobiologii, chemii i biochemii, zaliczenie rysunków wykonanych podczas ćwiczeń, prezentacje wyników i raporty na zajęciach laboratoryjnych, raport z poszczególnych etapów pracy nad projektem, projekt rekultywacji terenu zdegradowanego, raport z ćwiczeń terenowych, prezentacja postępów z pracy dyplomowej i in.) oraz podsumowujące (kolokwium zaliczeniowe z wykładów lub ćwiczeń – pisemne lub ustne, praca semestralna w formie dokumentacji projektowej wybranego założenia ogrodowego, praca semestralna w formie opracowanej za pomocą programu AutoCAD inwentaryzacji i analizy wybranego założenia parkowego lub drzewostanu, test końcowy, egzamin ustny, egzamin pisemny, egzamin dyplomowy, praca dyplomowa i in.).

Jak wynika z przedstawionych wyżej sposobów oceny efektów kształcenia, w trakcie semestru stosowane są sposoby formujące oceny, a sposoby podsumowujące - na koniec semestru czy roku bądź na zakończenie całego cyklu kształcenia (egzamin dyplomowy, praca dyplomowa). Poszczególne przedmioty objęte są więc weryfikacją efektów kształcenia na wszystkich etapach studiów. W kartach przedmiotów są wymienione warunki zaliczenia przedmiotu, a systemy weryfikacji efektów kształcenia odnoszą się do wszystkich kategorii tych efektów (wiedzy, umiejętności i postaw). Sprawdzaniem wiedzy są zwykle sprawdziany pisemne, kolokwia, odpowiedzi ustne, aktywność w dyskusji. Na specjalności *kształtowanie terenów zieleni* bardzo dobrym sprawdzianem umiejętności studenta jest wykonanie pracy projektowej samodzielnie lub w małych 2-3 osobowych zespołach. W podobny sposób przygotowywane są również prezentacje multimedialne, które motywują do szukania nowych materiałów z różnych źródeł i inspirują do samokształcenia.

Szczególnym sposobem umożliwiającym pomiar efektów kształcenia jest proces dyplomowania: praca dyplomowa i egzamin dyplomowy.

Zarządzeniem nr 131/07/11 Rektora PWSZ w Sulechowie z dnia 7 kwietnia 2011 r. wprowadzono tryb prowadzenia i rozliczania prac dyplomowych oraz tryb przeprowadzania egzaminu dyplomowego. Zespołowi Oceniającemu przedłożono wzory: karty pracy dyplomowej, oświadczenia dyplomanta o samodzielnym wykonaniu pracy, oceny pracy dyplomowej przez prowadzącego, oceny pracy dyplomowej przez recenzenta, protokołu egzaminu dyplomowego oraz wzór zbiorczego protokołu egzaminu dyplomowego. Oglądowi poddano 15 akt osobowych absolwentów z których wynika, iż: protokoły egzaminacyjne - prowadzone są zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 224, poz. 1634 z późn. zm.); karty okresowych osiągnięć studenta – prowadzone są zgodnie z powyżej przytoczonym rozporządzeniem; dyplomy

i suplementy - sporządzane są zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 grudnia 2008 r. w sprawie rodzajów tytułów zawodowych nadawanych absolwentom studiów i wzorów dyplomów oraz świadectw wydawanych przez uczelnie (Dz. U. Nr 11 z 2009 r., poz. 61). Ponadto w suplementach znajdują się szczegóły dotyczące programu takie jak: składowe programy studiów oraz indywidualne osiągnięcia, uzyskane oceny oraz punkty ECTS. W wybranych losowo teczkach absolwentów znajdują się wymagane dokumenty związane ze złożeniem egzaminu dyplomowego. Teczke akt osobowych studenta (razem z pracą dyplomową) przechowuje się w archiwum uczelni.

Tematy prac dyplomowych są ustalane najpóźniej przed rozpoczęciem przedostatniego semestru studiów, a ich liczba powinna umożliwiać swobodny wybór. Zatwierdza je dyrektor instytutu. Student ma prawo do zaproponowania własnego tematu pracy dyplomowej w ramach kończonego kierunku studiów. W wyjątkowych przypadkach dopuszcza się wspólne prace dyplomowe, przy czym zakres pracy każdego ze studentów musi być wyraźnie określony przez promotora pracy. Praca dyplomowa może być włączona w program prac naukowych instytutu lub studenckich kół naukowych. Student wykonuje pracę dyplomową pod kierunkiem promotora, którym może być nauczyciel akademicki posiadający co najmniej stopień doktora. Regulamin Studiów pozwala, aby w wyjątkowych przypadkach promotorem pracy dyplomowej (inżynierskiej) mógł być, za zgodą rektora, specjalista z tytułem zawodowym magistra. Recenzentem pracy dyplomowej powinien być nauczyciel akademicki co najmniej ze stopniem naukowym doktora. Uzgodniona z recenzentem ocena pracy dyplomowej wpisywana jest przez promotora do indeksu i do pracy dyplomowej. Przyjęte przez Uczelnię zasady były przestrzegane w procesie dyplomowania. Przeglądane przez Zespół protokoły opinii promotora i recenzenta, są opracowane starannie, a oceny są wystawiane obiektywnie, często zawierają uwagi krytyczne, nawet ze strony promotora. W jednostkowych przypadkach należałoby zwrócić większą uwagę na bardziej merytoryczną ocenę w recenzjach treści pracy, uzasadnienie swojej oceny, a nie tylko wpisanie słowa „prawidłowy” itp.

Na podstawie przedłożonego wykazu przeanalizowano tematykę 120 prac dyplomowych wykonanych w latach 2010 i 2011. Były to tematy z zakresu projektowania terenów zieleni, uprawy roślin sadowniczych, warzywnych i roślin ozdobnych, rozmnażania roślin ogrodnich i drzew w kulturach in vitro, ochrony roślin ogrodnich i drzew, projektowania terenów zieleni. Wiele tematów związana była z regionem, głównie parkami czy otoczeniem obiektów użyteczności publicznej Ziemi Lubuskiej (szpitali, kościołów, urzędów miasta, gminy, przedszkoli itp.). Z łącznej liczby 120 tematów prac inżynierskich, tylko nieliczne wskazywały na całkowity brak związku z dyscypliną *ogrodnictwo* np.: ‘Projektowanie uwzględniające obecność zwierząt domowych na podstawie psich potrzeb i oczekiwań’, ‘Zalesianie gruntów jako forma rekultywacji terenów zdegradowanych’. Prawie połowa natomiast prac dyplomowych była z pogranicza ogrodnictwa i architektury krajobrazu lub wręcz właściwa dla kierunku architektura krajobrazu np.: ‘Wyroby kamienne i ceramiczne w architekturze’, ‘Zastosowanie drewna i stali w terenach zieleni’, ‘Zastosowanie drewna w architekturze ogrodowej’, ‘Światło w terenach zieleni’, ‘Woda w terenach zieleni’, ‘Zastosowanie dachów zielonych w aglomeracjach miejskich’, ‘Projekt zadrzewień śródpolnych dla wsi Przeclaw w gminie Niegosławice’, ‘Zagospodarowanie terenu osiedlowego przy Międzyzakładowej Spółdzielni Mieszkaniowej w Sulechowie’, ‘Inwentaryzacja i waloryzacja alei przydrożnych w krajobrazie kulturowym zachodniej części gminy Sulechów’ ‘Szkolne i przedszkolne place zabaw...’.

Zespół oceniający dokonał oceny 15 losowo wybranych prac inżynierskich. Większość tych prac dyplomowych była sprawdzana pod względem podobieństwa (system antyplagiatowy),

a w dokumentacji znajdują się protokoły oryginalności pracy na podstawie raportu podobieństwa w systemie PLAGIAT.PL. Większość prac dyplomowych wykonywanych w PWSZ w Sulechowie na kierunku „ogrodnictwo” to inżynierskie prace projektowe, zwłaszcza dotyczące *kształtowania terenów zieleni*. Wśród analizowanych przez Zespół prac, były jednak również prace nie mające charakteru inżynierskiego. Takimi były prace literaturowo – opisowe oraz nieliczne prace eksperymentalno – badawcze. Poziom ocenionych prac był zróżnicowany, w większości dobry, ale były także prace przeciętne jak i bardzo dobre. Na ogół były one dobrze zredagowane, miały ujednoliconą formę, a zasadnicze rozdziały odpowiadały standardowym pracom dyplomowym. Piśmiennictwo, z reguły krajowe, związane się z tematyką prac.

Ukończenie studiów następuje po złożeniu egzaminu dyplomowego, który składa się z: prezentacji pracy dyplomowej i odpowiedzi na pytania komisji egzaminu dyplomowego. Egzamin dyplomowy odbywa się przed komisją powołaną przez rektora. W skład komisji wchodzi przynajmniej trzy osoby: przewodniczący, promotor i recenzent, przy czym promotor i recenzent nie mogą pełnić funkcji przewodniczącego komisji. W składzie komisji powinno być co najmniej dwóch nauczycieli akademickich posiadających stopień lub tytuł naukowy. Komisji przewodniczy dyrektor Instytutu, jego zastępca lub pracownik dydaktyczny ze stopniem naukowym co najmniej doktora. Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym. Student prezentuje pracę dyplomową oraz odpowiada na co najmniej 3 pytania komisji. Ocena egzaminu dyplomowego jest średnią arytmetyczną oceny z prezentacji pracy oraz odpowiedzi na każde pytanie, wyznaczoną z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku i zaokrągloną według reguły podanej w §22 ust. 4. Regulaminu Studiów.

Egzamin dyplomowy jest zdany, jeżeli ocena egzaminu dyplomowego jest większa lub równa 3,00 przy czym tylko jedna odpowiedź z 3 pytań może być oceniona negatywnie. Analizując protokoły egzaminu dyplomowego Zespół Oceniający stwierdził, iż egzaminy dyplomowe odbywały się zgodnie z przyjętą w Uczelni procedurą, a zasady egzaminowania, określone w Regulaminie Studiów, są przejrzyste i znane studentom. Zadawane na egzaminie pytania są pytaniami kierunkowymi: dwa z nich dotyczą treści kierunkowych lub specjalnościowych (niekiedy z zakresu architektury krajobrazu), a jedno pytanie związane jest z problematyką ekonomiczną. Efektem końcowym kształcenia jest uzyskanie przez studenta tytułu zawodowego inżyniera.

- *standaryzacja wymagań, zapewnienie przejrzystości i obiektywizmu formułowania ocen;*

W Regulaminie Studiów podano skalę ocen, która jest powszechnie stosowana jako oceny częściowe, zaliczeniowe i egzaminacyjne: bardzo dobry (5,0), dobry plus (4,5), dobry (4,0), dostateczny plus (3,5), dostateczny (3,0) i niedostateczny (2,0). Przeglądając prace okresowe, zaliczeniowe, egzaminacyjne i dyplomowe, Zespół Oceniający stwierdził, że głównym kryterium oceny jest poprawna odpowiedź ustna bądź pisemna wyrażona procentowo lub punktowo, a następnie odniesiona do oceny. Jeszcze na kierunku „ogrodnictwo” nie wprowadzono powszechnie kryteriów odnoszących się do efektów kształcenia, do tego, co student powinien wiedzieć czy potrafić zastosować, aby uzyskać określoną ocenę. Przykłady: prace etapowe z nasiennictwa i szkółkarstwa - skala oceniania: > 50% - ocena dostateczna, > 60% - ocena dostateczna plus, > 70% - ocena dobra, > 75% - ocena dobra, > 80% - ocena bardzo dobra. Prace przejściowe z przedmiotu genetyka i hodowla roślin - punktacje przy 5 pytaniach (za każde pytanie 5 punktów): 17-19 pkt. (ocena dostateczna), 20-22 pkt. (ocena dobra), 23-25 pkt. (ocena bardzo dobra). Jedynie na ćwiczeniach z mikrorozmnażania roślin w kulturze in vitro ocena bardzo dobra przyznawana jest za uzyskanie rośliny w kulturze in vitro w dobrej kondycji, a słabsza kondycja rośliny powoduje obniżenie oceny. Drugim takim przykładem mogą być ćwiczenia komputerowe

wspomaganie projektowania terenów zielni, gdzie podczas pracy przy komputerze i efektów pracy końcowej ocenia się: sposób rozmieszczenia poszczególnych części opracowania na arkuszu rysunkowym, czytelność dokumentacji rysunkowej, poprawność zastosowanych oznaczeń i sposobu wymiarowania, zastosowanie własnych rozwiązań wykorzystania funkcji programu AutoCAD w celu opracowania graficznego projektów wykonawczych, prawidłowy sposób zarządzanie warstwami i właściwościami obiektów na rysunku, umiejętność dokonywania zmian, modyfikacji położenia i kształtu obiektów, skalowanie, pomiar odległości, powierzchni i współrzędnych, kreskowanie i wypełnianie obszarów, tworzenie własnych bloków – oznaczeń, wprowadzanie tekstu, przygotowanie do druku.

- *analiza skali i przyczyn odsiewu.*

Na kierunku ogrodnictwo ma miejsce odsiew studentów z tytułu niezadowalających wyników i niezaliczenia semestru. W ostatnich 2 latach skreślono z listy 24 studentów z tego tytułu. Jest to znaczący odsiew wobec niedużej liczby studiujących na tym kierunku studiów (około 120 osób).

- *ocena dostępności informacji na temat stosowanego systemu oceny efektów kształcenia.*

Studenci kierunku studiów przekazali, że na początku roku akademickiego, nauczyciel prowadzący zajęcia, informuje słuchaczy o treściach kształcenia oraz efektach, które zamierza osiągnąć poprzez realizację tych treści. Szczegółowe efekty kształcenia dla poszczególnych przedmiotów są podane w sylabusach, które są do wglądu w sekretariacie Dyrektora Instytutu Zarządzania i Inżynierii Rolnej w Kalsku. Podstawowym sposobem przekazywania informacji dotyczących oferty kształcenia, regulaminu studiów i efektów kształcenia jest strona internetowa Uczelni. Treści zawarte na tej stronie jednak w większości są nakierowane na promocję uczelni i zainteresowanie kandydatów ofertą kształcenia.

4) *Ocena procedur i mechanizmów umożliwiających badanie losów (karier) absolwentów oraz dostosowanie efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów ocenianego kierunku studiów i otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy), a także stopnia zaangażowania (wpływu) przedstawicieli tych interesariuszy na kształtowanie struktury efektów kształcenia. Analiza efektywności działalności prowadzonej przez uczelnię/jednostkę w tym zakresie.*

Instytut Zarządzania i Inżynierii Rolnej, jak i uczelnia, prowadzą w niewielkim stopniu monitorowanie karier absolwentów. Dotychczas jednostkowymi przypadkami były ankiety wypełniane przez absolwentów, jednak nie miały one charakteru systemowego. Biuro Karier przeprowadziło również ankietę dotyczącą „wspierania rozwoju kwalifikacji zawodowych”, jednak biuro nie potrafiło wskazać konkretnych jej efektów. Obecnie uczelnia przygotowuje się do powołania Klubu Absolwenta PWSZ w Sulechowie, który w opinii osób odpowiedzialnych za jego tworzenie będzie zajmował się monitorowaniem losów absolwentów. W „regulaminie klubu absolwenta” sformułowano jego cele, m.in.: budowanie platformy wymiany informacji pomiędzy PWSZ w Sulechowie a absolwentami, kształtowanie wizerunku i wspieranie oferty edukacyjnej Uczelni, promowanie absolwentów Uczelni w środowisku pracodawców i wspieranie ich kariery zawodowej. W ramach realizacji tego celu na stronie internetowej Uczelni zamieszczono ankietę absolwentką dotyczącą opinii i losów absolwentów PWSZ w Sulechowie. Obejmuje ona 20 pytań, w tym miejsce na własne uwagi i propozycje zmian. Pomimo to brak jest wyrazistego planu działań w zakresie śledzenia karier zawodowych absolwentów.

Uczelnia utrzymuje kontakty z jednostkami samorządu terytorialnego i jednostkami gospodarczymi jednak brak jest faktów świadczących o ich wpływie na definiowane efekty kształcenia.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego - w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych:

- 1) Efekty kształcenia określone przez PWSZ w Sulechowie dla studiów I⁰ kierunku „ogrodnictwo” są zgodne z wymogami KRK i koncepcją rozwoju kierunku. Uwzględniają one wymagania zdefiniowane dla profilu ogólnoakademickiego dla obszaru nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych. Część efektów znalazło swoje odniesienie do efektów zdefiniowanych dla profilu praktycznego, co zapewne wynikało z braku wyraźnej wykładni przepisów. Wiele efektów kształcenia ze wszystkich kategorii ma odniesienie do wzorcowych efektów prowadzących do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera. Opis efektów kształcenia nie jest jeszcze publikowany.
- 2) Efekty kształcenia dla programu studiów I⁰ zostały sformułowane w sposób zrozumiały, czytelny i mogą być weryfikowane.
- 3) W procesie kształcenia i dyplomowania stosowany jest przejrzysty i sprawiedliwy system oceny efektów kształcenia. Każdy przedmiot ma określone kryteria zaliczenia przedmiotu, a studenci są informowani na początku zajęć o systemie oceny. Jest on także wyszczególniony w sylabusach przedmiotu. Coraz częściej zamiast kryterium procentowego czy punktowego pojawia się określenie, co student powinien wiedzieć czy umieć wykonać, aby uzyskać daną ocenę. Na ocenę dostateczną formułowane są wymagania minimalne.
- 4) PWSZ w Sulechowie zaczęła, zgodnie z wymogami, monitorować losy absolwentów. Te działania są jednak słabo zaawansowane.

3. Program studiów a możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

- 1) *Ocena czy realizowany program studiów umożliwi osiągnięcie każdego z określonych celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia, a także uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta.*

W PWSZ w Sulechowie realizowane jest kształcenie na poziomie inżynierskich studiów pierwszego stopnia, stacjonarnych i niestacjonarnych, w oparciu o standardy MNiSW z 12 lipca 2007 r. Analizowane programy kształcenia weszły w życie od roku akademickiego 2011/2012.

Studia I⁰ stacjonarne trwają 7 semestrów (3,5 roku). W ramach programu studiów studenci realizują 2215 godz. zajęć dydaktycznych (standard minimum 2200 godz.). Przedmioty podstawowe realizowane są w wymiarze 390 godz. (standard minimum 300 godz.), kierunkowe 1030 godz. (390 standard). Liczba godzin treści podstawowych i kierunkowych przekracza wymagania standardu. Szczególnie dużo godzin oraz treści realizowanych jest w zakresie zagospodarowania terenów zieleni – łącznie 385 godz. w ramach następujących przedmiotów: podstawy projektowania, projektowanie terenów zieleni I i II, projektowanie przestrzeni publicznych, styl i stylizacja ogrodów, kompozycje roślin w terenach zieleni, historia założeń ogrodowych, roślina - tworzywo artystyczne, rewaloryzacja zabytkowych założeń, pielęgnacja terenów zieleni, zagospodarowanie terenów zieleni. Duży wymiar godzin tych treści ma zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia zamierzonych efektów kształcenia w ramach jedynej obecnie na kierunku „ogrodnictwo” specjalności *kształtowanie terenów zieleni*, ale powoduje ograniczenie wymiaru zajęć z zasadniczych treści kierunkowych. Toteż treści w zakresie sadownictwa, warzywnictwa

i zielarstwa, roślin ozdobnych przekazywane są studentom w wymiarze odpowiednio: 60, 90 i 105 godz. W realizacji programu studiów znacząca jest liczba godzin ćwiczeń laboratoryjnych (660) i projektowych (235). Zajęcia projektowe odbywają się w ramach następujących przedmiotów: podstawy projektowania, projektowanie terenów zieleni I i II, projektowanie przestrzeni publicznych, kompozycje roślin w terenach zieleni, techniki zakładania terenów zieleni, zagospodarowanie terenów zieleni, komputerowe wspomaganie projektowania terenów zieleni, podstawy architektury krajobrazu oraz kosztorysowanie. Treści „inne wymagania” wymienione w punkcie V standardu kształcenia są realizowane w wymaganym wymiarze. Należy stwierdzić, że w programie studiów zostały umieszczone wszystkie treści wyszczególnione w standardzie kształcenia. W planie studiów wydzielono także przedmioty, nazwane przez Uczelnię mianem zawodowych, obejmują one 420 godz. Liczną grupę treści w planie studiów stanowią przedmioty z zakresu ekonomiki i zarządzania, rachunkowości oraz marketingu. Dobór przedmiotów specjalnościowych jest na ogół właściwy dla specjalności *kształtowanie terenów zieleni*, choć ich rodzaje częściowo wybiegają poza zakres odpowiadający jej nazwie. Przedmioty do wyboru pogrupowano w 22 moduły, które zawierają 2 lub 3 przedmioty. Z każdego modułu studenci dokonują wyboru tylko 1 przedmiotu. Wobec małej liczby studentów nie wybierają oni przedmiotów indywidualnie lecz grupowo. W semestrze I studenci wybierają 2 przedmioty, a w semestrach II i IV po 1 przedmiocie, w III – 3, w V - 7, a w VI oraz VII – po 4 przedmioty. Są to przedmioty zaliczone w programie do treści podstawowych, kierunkowych lub zawodowych i obejmują 660 godz. Sekwencja przedmiotów w planie studiów jest właściwa. Należy również podkreślić duże znaczenie zajęć terenowych w procesie kształcenia. Studenci bardzo sobie cenią tę formę zajęć, głównie z podstaw projektowania, historii ogrodów, dendrologii czy entomologii. W strukturze zajęć ćwiczenia stanowią 60,7%. W przyjętym programie zajęć nie przedstawiono oferty zajęć w językach obcych.

Studia I^o niestacjonarne trwają 7 semestrów (3,5 roku). Ogólna liczba godzin wynosi 1392 i stanowi 62,8% godzin przewidzianych w programie dla studiów stacjonarnych. Wymiar przedmiotów podstawowych wynosi 321 godz., kierunkowych 675 godz., co oznacza, że są one realizowane w zwiększonym wymiarze. Przedmioty z grupy treści tzw. „innych wymagań” stanowią 138 godz. Podobnie, jak na studiach stacjonarnych, studenci realizują jedną specjalność *kształtowanie terenów zieleni*. Przedmioty, określone przez Uczelnię jako zawodowe, obejmują 222 godz. Na studiach niestacjonarnych obowiązują te same treści programowe poszczególnych przedmiotów, jak na studiach stacjonarnych. Stwierdzono, że liczba godzin treści do wyboru znacząco przekracza minimalne wymagania. Obejmują one aż 369 godz. Stworzono system 21 modułów obejmujących po dwa lub trzy przedmioty, z których studenci wybierają tylko jeden. W semestrze I studenci wybierają 2 przedmioty, a w semestrach II i IV po 1 przedmiocie, w III – 3, w V - 7, a w VI oraz VII – po 4 przedmioty. Łącznie Uczelnia proponuje wybór 22 przedmiotów spośród 45 zgłoszonych. Przedmioty wybierane przez studentów są takie same jak na studiach stacjonarnych. Ćwiczenia stanowią w programie studiów około 57,8% zajęć. Realizowane są w dużym wymiarze ćwiczenia laboratoryjne (411 godz.) i projektowe (129 godz.). Należy stwierdzić, iż te formy zajęć są korzystne dla studentów, z punktu widzenia realizacji zakładanych efektów kształcenia. Oceniono, że program studiów niestacjonarnych uwzględnia wszystkie wymagane treści, a sekwencja przedmiotów w planie studiów nie budzi zastrzeżeń.

- *ocena czasu trwania kształcenia, prawidłowości doboru treści kształcenia, form zajęć dydaktycznych i metod kształcenia w celu osiągnięcia efektów kształcenia określonych dla każdego przedmiotu/modułu, w tym modułu przedmiotów do wyboru, danego poziomu kwalifikacji.*

Kształcenie na kierunku „ogrodnictwo”, zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, trwa 3,5 roku (7 semestrów). Na studiach niestacjonarnych zajęcia dydaktyczne odbywają się w ramach zjazdów organizowanych w soboty i niedziele. W każdym semestrze wyznaczono 11 zjazdów, co umożliwia realizację zakładanych treści i osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

- *ocena prawidłowości określenia nakładu pracy i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia – ogólnych, specyficznych i szczegółowych (dla kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu, modułu przedmiotów i poszczególnych przedmiotów). Ocena sposobu wykorzystania możliwości stworzonych przez ten system w indywidualizowaniu procesu kształcenia, w tym poprzez wymianę międzyuczelnianą, międzynarodową.*

System ECTS wprowadzony został w życie zarządzeniem nr 87b/07/1 1 Rektora PWSZ w Sulechowie z dnia 19.10.2009 roku w sprawie: wprowadzenia *Regulaminu zasady przyznawania, transferu i akumulacji punktów ECTS w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sulechowie*. Liczbę punktów przyporządkowanych poszczególnym przedmiotom na wniosek rektora zatwierdza Senat PWSZ. Nadzór nad funkcjonowaniem systemu ECTS w PWSZ w Sulechowie sprawuje Prorektor ds. studenckich, we współpracy z Komisją ds. Jakości Kształcenia. Nakład pracy studenta, jaką musi wykonać, aby uzyskać zaliczenie z danego przedmiotu, mierzony jest na podstawie efektów kształcenia zawartych w zgłoszonych przez wykładowcę kartach przedmiotów – sylabusach oraz na podstawie ankiet studenckich wykonywanych po ukończeniu przedmiotu.

Dzięki wprowadzonemu systemowi ECTS w PWSZ w Sulechowie studenci mają potencjalną możliwość uznania okresu studiów odbywanych za granicą oraz w innych uczelniach polskich, jednak dotychczas nie było takich przypadków. W rzeczywistości więc system ECTS nie spełnia zakładanej dla niego funkcji.

Przedmioty realizowane w programie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych mają przyporządkowane punkty ECTS, umieszczono je również w kartach przedmiotu. Jeden punkt ECTS odpowiada efektom kształcenia, których uznanie wymaga od przeciętnego studenta 25-30 godzin pracy. Przeciętna liczba godzin pracy studenta obejmuje zajęcia organizowane przez Uczelnię zgodnie z planem studiów i programem nauczania oraz jego indywidualną pracę. Nakład pracy własnej studenta, wyrażony w punktach ECTS, powinien wynosić na studiach I° 210. W PWSZ w Sulechowie warunek ten został spełniony. Zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, w każdym semestrze student może uzyskać 30 ECTS, łącznie 210 w ciągu 7 semestrów. Poszczególnym przedmiotom przypisano od 1-6 ECTS (1pkt za przedmioty realizowane w formie wykładu, w wymiarze 15 godz., kończące się zaliczeniem, a 6 pkt. za przedmioty typu *chemia, pielęgnacja terenów zieleni, zagospodarowanie terenów zieleni*, które realizowane są 45-60 godz. w formie ćwiczeń laboratoryjnych czy pracowni projektowej. Przedmioty te kończą się ponadto egzaminem. W programie studiów stacjonarnych, uwagę zwraca jedynie zbyt duża liczba punktów za ekonomię (4 ECTS), tyle samo co za mikrobiologię, która ma charakter laboratoryjny. Poza tym, punktację ECTS należy uznać za właściwą. Student I° otrzymuje 15 ECTS za przygotowanie pracy dyplomowej i egzamin dyplomowy. Punkty ECTS analizowano

również pod kątem podziału na grupy treści podstawowych i kierunkowych. W tym zakresie liczba uzyskanych punktów ECTS przekracza wymagany standard.

- *ocena prawidłowości: sekwencji przedmiotów i modułów określonej w planie i programie studiów poszczególnych poziomów kwalifikacji;*

Zespół Oceniający, analizując plany i programy studiów stwierdził, że kolejność przedmiotów w planie studiów jest przyjęta prawidłowo i jest konsekwencją przemyślnych zależności i uwarunkowań, wynikających z treści stanowiących bazę dla zagadnień bardziej złożonych. Przedmioty ogólne oraz podstawowe realizowane są przede wszystkim w pierwszych trzech semestrach, a większość przedmiotów kierunkowych i specjalnościowych przewidziano w późniejszych semestrach IV, V i VI. Najmniejsze obciążenie godzinowe występuje w semestrze VII, w którym studenci skoncentrowani są na pisaniu pracy dyplomowej.

- *ocena spójności programu i wymiaru praktyk studenckich, terminu ich realizacji oraz doboru miejsc, w których się odbywają, z celami i efektami kształcenia określonymi dla tych praktyk. Ocena systemu kontroli i zaliczania praktyk;*

Uchwała Senatu PWSZ W Sulechowie z dnia 14.12.2007 roku stanowi, że studenci kierunku są obowiązani odbyć praktykę 8-tygodniową w okresie wakacji, po 4 tygodnie po II i III roku studiów. Studenci studiów niestacjonarnych odbywają praktykę w dowolnym terminie, począwszy od IV semestru. Celem praktyk, jako integralnego elementu procesu dydaktycznego, jest nabycie umiejętności z zakresu projektowania terenów zieleni, projektowania zakładów ogrodnich, urządzania terenów zieleni, zakładania terenów upraw ogrodnich, pielęgnacji roślin, obrotu materiałami ogrodnimi, budowy i konserwacji obiektów architektury ogrodowej. W tym celu praktyki zbyt silnie eksponowane jest nabycie umiejętności z zakresu architektury krajobrazu a zbyt mało w zakresie innych umiejętności ogrodnich. W trakcie praktyki studenci zapoznają się ze strukturą organizacyjną, dokumentacją finansowo-ekonomiczną i funkcjonowaniem zakładu pracy. Poznają zasady projektowania i procedurę realizacji projektów, wykonują prace pielęgnacyjne w terenach zieleni, znają techniki wytwarzania oraz montażu elementów małej architektury ogrodowej, są włączani w proces produkcji roślin ozdobnych oraz obrotu materiału ogrodnego. W ogrodnich zakładach produkcyjnych pielęgnują uprawy, zbierają owoce i warzywa. Student czynnie uczestniczy w realizacji zadań wykonywanych przez zakład pracy. Zakres praktyki studenckiej reguluje Zarządzenie Nr 66/07/11 Rektora PWSZ z dnia 25 marca 2009 r. Zespół Oceniający stwierdził, że zakres praktyk określony przez Uczelnię dla specjalności *kształtowanie terenów zieleni* jest wystarczający dla osiągnięcia zakładanych celów. Uczelnia zawiera porozumienie z zakładem pracy na odbycie praktyki. Następnie, wystawiane jest skierowanie do zakładu pracy. Student, w trakcie odbywania praktyki, zobowiązany jest do prowadzenia dzienniczka praktyk, w którym notuje wszystkie wykonywane przez siebie czynności. Student może być zwolniony z odbywania praktyki, w przypadku, gdy charakter wykonywanej przez niego pracy zawodowej lub stażu pokrywa się z programem praktyk. W tym celu wypełnia przygotowany przez Uczelnię formularz – informację o pracy zawodowej, którą opiniuje Proroktor ds. Studenckich. Zespół Oceniający, analizując Dzienniczki praktyk pod kątem miejsca odbywania praktyki, stwierdził, że wprowadzono generalną zasadę: student odbywa 4 tygodnie praktyk w Instytucie Zarządzania i Inżynierii Rolnej. W bliskim otoczeniu szkoły znajduje się bardzo obszerny (powierzchnia około 1 ha) ogród dydaktyczny wraz z kolekcją roślin. Jest to zespół ogrodów tematycznych, założonych przez studentów i ich opiekunów w ramach zajęć i praktyk. W ciągu 3 lat posadzono kilkanaście tysięcy roślin, obejmujących 700 taksonów botanicznych i ogrodnich, ujętych w kolekcjach: róż, bylin, krzewów liściastych i iglastych,

roślin wrzosowatych, wodnych i przywodnych. Podlegają one stałej wymianie roślin i pielęgnacji, stąd każdy student zobowiązany jest połowę okresu praktyk odbyć w ramach pielęgnacji tego terenu. Ogromna różnorodność gatunków i odmian umożliwia realizację praktyki w zakresie kształtowania terenów zieleni. Druga część praktyk odbywa się w różnych instytucjach, firmach i gospodarstwach branżowo powiązanych z ogrodnictwem. Uczelnia podpisała porozumienia w sprawie odbywania przez studentów praktyk z wieloma firmami. Duża oferta praktyk dla studentów kierunku „ogrodnictwo” pochodzi z firmy Hortulus z Dobrzycy k. Koszalina, gdzie praktyka realizowana jest w różnych działach: szkółka rośliny ozdobne, ogrody tematyczne, centrum ogrodnicze, market ogród i galeria. Firma ta gwarantuje zdobycie przez studentów doświadczenia w produkcji roślin, architekturze krajobrazu, sprzedaży, pielęgnacji ogrodów czy logistyce. Do tej pory, Uczelnia podpisała dla kierunku „ogrodnictwo” 268 porozumień stałych i jednorazowych z różnymi podmiotami gospodarczymi branży ogrodniczej lub pokrewnej. Są to gospodarstwa rolno-ogrodnicze, szkółkarskie, centra ogrodnicze, szkółki roślin ozdobnych, zielen miejska, Instytut Genetyki Roślin PAN, zakład utrzymania, konserwacji zieleni, pracownia architektów zieleni, szkółka bylin czy firmy zakładania ogrodów. Zespół Oceniający nie podziela opinii, że miejscem praktyk dla studentów kierunku „ogrodnictwo” może być Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych czy Usługi Leśne i Transportowe. Na 10 przeglądanych przez Zespół dzienniczków, w 2 przypadkach stwierdzono nietrafny dobór miejsca odbywania praktyk. W pozostałych przypadkach, wykonywanie takich czynności jak: sadzenie krzewów, przycinanie i formowanie roślin, korowanie, przygotowanie podkładek, pielęgnacja drzew i krzewów, zakładanie rabat, inwentaryzacja zadrzewień, metody zakładania doświadczeń polowych i szklarniowych, ściółkowanie, przycinanie żywopłotów, doniczkowanie chryzantem, pielęgnacja rosarium, zbiór truskawek, sortowanie, lustracja truskawek na obecność wciornastka zachodniego, sadzenie roślin cebulowych, zmiana kompozycji rabaty bylinowej, należy uznać za celowe do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia praktycznego studentów w PWSZ w Sulechowie. Po odbyciu praktyki, zakład pracy wystawia stosowne zaświadczenie. Podstawą zaliczenia praktyk jest złożenie wypełnionego dzienniczka praktyk, potwierdzonego przez podmiot gospodarczy przyjmujący studenta. Praktyka na ogół jest dobrze programowana i stanowi integralną część programu studiów. W celu zapoznania się z praktyczną stroną ogrodnictwa należałoby jednak unikać odbywania praktyki w kolejnym roku w tym samym gospodarstwie (np. dyplomant o nr albumu: 10364). Powołany jest opiekun praktyk z ramienia Uczelni. Osoba ta sprawuje opiekę i kontrolę nad studentami odbywającymi praktyki na terenie ogrodu dydaktycznego w Kalsku jak i w innych instytucjach oraz zalicza odbycie praktyki. Do obsługi wszystkich praktyk studenckich realizowanych w Uczelni powołano stanowisko administracyjne ds. praktyk, gdzie studenci przyjmowani są codziennie, a studenci niestacjonarni również w soboty.

- *ocena organizacji procesu kształcenia realizowanego w ramach poszczególnych form kształcenia przewidzianych dla danego kierunku, poziomu i profilu studiów w kontekście możliwości osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia. Ocena prawidłowości doboru form realizacji zajęć dydaktycznych z przedmiotów tworzących moduł praktyczny (zajęcia praktyczne, w tym w środowisku pracy) do założonych efektów kształcenia.*

Organizacja procesu kształcenia nie wzbudza zastrzeżeń. Dotyczy to zarówno rozkładu zajęć, ich form, informacji i obsługi administracyjnej. Zajęcia dydaktyczne w PWSZ w Sulechowie, dla studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych kierunku „ogrodnictwo”, odbywają się w głównie w Instytucie Zarządzania i Inżynierii Rolnej w Kalsku. Hospitowane zajęcia dydaktyczne (wykłady i ćwiczenia), odbywały się w małych grupach, pozwalających na dobry kontakt nauczycieli akademickich ze studentami i ich indywidualne zainteresowanie

(np. na seminarium czy na ćwiczeniach z rachunkowości). Wizytowane przez Zespół laboratoria są wyposażone i przystosowane do prowadzenia zajęć laboratoryjnych. Budynki Uczelni usytuowane są w bezpośrednim sąsiedztwie dużego, o powierzchni ponad 1 ha ogrodu dydaktycznego, w którym odbywa się wiele zajęć dydaktycznych. W rozmowach Zespołu Oceniającego ze studentami, wielokrotnie padały pozytywne opinie na temat utrzymywania przez Uczelnię tak dobrej bazy szkoleniowej (studenci zbierają tu materiały: owady do ćwiczeń z entomologii, materiał roślinny porażony przez patogeny, opisują objawy tych uszkodzeń, wykonują zielniki, chwastniki, uczą się siać, sadzić, pielęgnować rośliny, tworzyć kompozycje roślinne, projektować ogrody tematyczne itp.). Nowoczesne obiekty szklarniowe i tunele foliowe, wybudowane w sąsiedztwie Uczelni stanowią bardzo dobrą bazę do nauki nowych technologii uprawy i inżynierii ogrodniczej. Powstaje również nowa winnica, która rozszerzy zakres kształcenia oraz umożliwi nabycie nowych umiejętności praktycznych. Należy podkreślić starania władz Uczelni, zmierzające do stworzenia dobrych warunków do osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia.

- *ocena możliwości indywidualizacji procesu kształcenia studentów wybitnie uzdolnionych, studentów niepełnosprawnych.*

Studenci, którzy uzyskali po I roku średnią ocen 4,2 mogą podjąć studia według indywidualnego planu studiów i programu nauczania (IPS). Przygotowuje go opiekun naukowy, a zatwierdza Rektor. Jednak jest to tylko potencjalna możliwość indywidualizacji ponieważ z tej formy studiów studenci nie korzystają. Większa liczba studentów korzysta z indywidualnej organizacji studiów (IOS), która umożliwia studiowanie obowiązującego programu studiów według indywidualnego harmonogramu. Korzystają z niej studenci wyjeżdżający na wymianę krajową lub zagraniczną oraz sportowcy. W ciągu ostatnich 2 lat z tej formy studiowania skorzystało 11 studentów kierunku „ogrodnictwo”. Z myślą o studentach niepełnosprawnych, Rektor wydaje zgodę na zaliczenie praktyki zawodowej w formie alternatywnej, dostosowanej do realnych możliwości studentów niepełnosprawnych

- 2) *Ocena czy zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość.*

Realizowany program studiów obejmuje wszystkie treści niezbędne do ukształtowania sylwetki absolwenta studiów inżynierskich kierunku „ogrodnictwo”, choć w różnym stopniu w odniesieniu do poszczególnych elementów wiedzy i umiejętności ogrodniczych. Silne nachylenie specjalnościowe i specyfika specjalności *kształtowanie terenów zieleni* sprawiają, że w całości przedmiotów kierunkowych i zawodowych duży jest udział przedmiotów profilujących realizowaną specjalność. Oprócz wyznaczonych w standardach treści, program realizowany w PWSZ w Sulechowie obejmuje duży zakres treści z organizacji i zarządzania przedsiębiorstwem czy rachunkowości. Jest to potrzebny element kształcenia, choć powinien ściślej dotyczyć gospodarstwa ogrodniczego, a nie tylko przedsiębiorstwa. Treści programowe są dobrze przemyślane, a metody dydaktyczne, które służą do ich realizacji są właściwie dobrane. W rozmowach z Zespołem Oceniającym, studenci wyrażali wolę uczestniczenia w większej liczbie zajęć terenowych, szczególnie z przedmiotów kierunkowych: sadownictwo i warzywnictwo.

- 3) *W przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić dokonane zmiany i ich efekty, odnieść się do stopnia realizacji sformułowanych poprzednio zaleceń, lub efektów działań naprawczych, a także ocenić proces zmian programu studiów w aspekcie rozwoju kierunku.*

W trakcie oceny jakości kształcenia, która miała miejsce w 2006 roku, stwierdzono, że w programie kształcenia na studiach niestacjonarnych, nie realizowano wymaganej standardem liczby godzin dydaktycznych. Zmniejszony wymiar godzin treści podstawowych, kierunkowych oraz określonych przez standardy kształcenia dla kierunku „ogrodnictwo” jako „inne wymagania”, był przyczyną warunkowej oceny na studiach niestacjonarnych. Uwagi PKA dotyczyły również konieczności wprowadzenia przedmiotów do wyboru w wymiarze co najmniej 30% godzin. Uczelnia wprowadziła zmiany w planach i programach kształcenia i uzupełniła brakujące godziny poprzez zajęcia dodatkowe dla studentów. Ponadto, stworzono dla studentów ofertę zajęć do wyboru. W efekcie tych zmian, w wyniku powtórnej oceny jakości kształcenia przeprowadzonej przez PKA w roku 2008, przyznano ocenę pozytywną. W przypadku obu form studiów aktualny wymiar przedmiotów do wyboru znacznie przekracza wymagane minimum. W wyniku działań naprawczych, obecnie realizowany program kształcenia jest nie tylko dostosowany do wymogów standardu kształcenia dla kierunku „ogrodnictwo”, ale również gwarantuje osiągnięcie zamierzonych celów i zdefiniowanych efektów kształcenia.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego - znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych:

- 1) Program kształcenia, realizowany w PWSZ w Sulechowie na kierunku „ogrodnictwo” na studiach I^o stacjonarnych i niestacjonarnych, jest na ogół dobrze sformułowany i umożliwia osiągnięcie zdefiniowanych przez Uczelnię celów i efektów kształcenia. Treści kształcenia odpowiadają zakładanym celom, a osiąganе przez studentów efekty kształcenia (ocenione na bazie prac cząstkowych, okresowych, zaliczeniowych, egzaminacyjnych, prac i egzaminów dyplomowych oraz praktyk studenckich) są adekwatne do efektów kształcenia zdefiniowanych dla obszaru nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych. Ponadto, program kształcenia pozwala również na osiągnięcie tych efektów kształcenia, które znalazły swoje odniesienie do efektów kształcenia prowadzących do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera. Silne jest jednak nachylenie na kształcenie specjalnościowe w specjalności *kształtowanie terenów zieleni*, częściowo wykraczające poza obszar kształcenia ogrodniczego. Pomimo to, zakres i wymiar treści realizowanych w przyjętym programie kształcenia, umożliwia uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta studiów I^o kierunku „ogrodnictwo”. Znaczny i wystarczający jest wymiar zajęć do wyboru przez studentów, ale ten wybór jest ograniczony do decyzji grupowej a nie indywidualnej studentów. Poprawnie opracowany jest system ECTS, ale nie spełnia on swej roli w indywidualizacji kształcenia i wymianie krajowej lub międzynarodowej.
- 2) Zakładane przez Uczelnię efekty kształcenia dla kierunku „ogrodnictwo” specjalność *kształtowanie terenów zieleni* są osiąganе przez studentów realizujących treści programowe za pomocą właściwie dobranych form zajęć i skutecznych metod dydaktycznych (duży udział ćwiczeń projektowych i laboratoryjnych), elementy te są spójne.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zrealizowania celów edukacyjnych programu studiów

- 1) *Ocena czy struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów oraz ich liczba umożliwiają osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia.*

Proces kształcenia na kierunku „ogrodnictwo” realizuje 25 nauczycieli. W zdecydowanej większości są to osoby kompetentne w zakresie realizowanych przez nich przedmiotów. Wątpliwości wzbudzają jedynie nie w pełni właściwe kompetencje prowadzących przedmioty:

‘fizjologia roślin’, ‘żywienie roślin’, ‘rośliny przyprawowe i lecznicze’, ‘marketing w agrobiznesie’, ‘rewaloryzacja zabytkowych założeń ogrodowych’. Ponadto w składzie nauczycieli jest tylko jedna osoba posiadająca kompetencje i dorobek w zakresie projektowania obiektów architektury krajobrazu, podczas gdy program studiów jest silnie nakierowany na projektowanie i urządzanie takich obiektów. Pomimo to można stwierdzić, że kwalifikacje nauczycieli pozwalają osiągać wszystkie cele i efekty w zakresie wiedzy ogólnej, podstawowej oraz wiedzy i umiejętności kierunkowych oraz w stopniu znaczącym w zakresie kształcenia specjalnościowego.

2a) Ocena spełnienia przez nauczycieli akademickich wymienionych w minimum kadrowym warunków określonych w przepisach prawa (w tym posiadanie odpowiednich kwalifikacji naukowych i dorobku w danym obszarze wiedzy lub doświadczenia zawodowego, pensum dydaktyczne, wymiar czasu pracy, nie przekroczenie limitu minimum kadrowych, złożenie oświadczenia dotyczącego zaliczenia do minimum kadrowego).

Do minimum kadrowego kierunku studiów Uczelnia zgłosiła 9 nauczycieli akademickich posiadających tytuły lub stopnie naukowe. W teczkach osobowych znajdują się dokumenty pozwalające na uznanie deklarowanych tytułów i stopni naukowych. Kopie dyplomów znajdujące się w teczkach zostały poświadczane za zgodność z oryginałem. Akty mianowania oraz umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy. Teczki zawierają także świadectwa pracy, będące potwierdzeniem deklarowanego dorobku praktycznego.

Wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają wymagania prawne zawarte w rozporządzeniu MNiSzW z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 144 poz. 1048, z późn zm.) tj.: są zatrudnieni w PWSZ Sulechów na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku roku akademickiego; prowadzą osobiście na kierunku zajęcia dydaktyczne w wymaganym wymiarze.

Na podstawie przeglądu teczek osobowych, w szczególności oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego stwierdzono, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w art. 112a ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.).

2b) Ocena czy w minimum kadrowym są reprezentanci każdego obszaru wiedzy, odpowiadającego obszarowi kształcenia, do którego przyporządkowano oceniany kierunek studiów oraz czy obejmuje ono reprezentantów dyscyplin naukowych lub artystycznych, do których odnoszą się efekty kształcenia.

Kierunek „ogrodnictwo” mieści się w obszarze wiedzy rolniczej, leśnej i weterynaryjnej i w dziedzinie nauk rolniczych. Ten obszar wiedzy w minimum kadrowym reprezentuje 8 nauczycieli akademickich, w tym 4 osoby posiadające stopnie naukowe i dorobek w dyscyplinie ‘ogrodnictwo’, 3 osoby w dyscyplinie ‘agronomia’ i 1 w dyscyplinie ‘leśnictwo’. Efekty kształcenia odnoszą się głównie do dyscypliny ‘ogrodnictwo’ i ta dyscyplina jest reprezentowana przez 2 profesorów i 2 doktorów habilitowanych o różnych i właściwych dla efektów kształcenia specjalnościach (sadownictwo, rośliny ozdobne, warzywnictwo). Minimum kadrowe uzupełnia doktor nauk technicznych w dyscyplinie architektura i urbanistyka.

2c) Jednoznaczna ocena spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów.

Stosownie do § 20. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5.10.2011r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445) stanowiącego, że „minimum kadrowe dla kierunków studiów prowadzonych w dniu wejścia w życie rozporządzenia w jednostkach organizacyjnych uczelni stanowi do dnia 30 września 2012 r. minimum kadrowe określone zgodnie z dotychczasowymi przepisami”, w ocenie minimum kadrowego zastosowano wymagania prawne zawarte w rozporządzeniu MNiSzW z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 144 poz. 1048, z późn zm.).

Według w/w rozporządzenia wymagania dotyczące minimum kadrowego kierunku studiów „ogrodnictwo” prowadzonych na poziomie I^o **nie są spełnione**. Do minimum kadrowego zaliczono 9 nauczycieli akademickich, w tym: 4 posiadających dorobek zgodny z kierunkiem studiów (2 profesorów i 2 doktorów habilitowanych) oraz 5 posiadających dorobek związany z kierunkiem studiów (1 profesor, 1 doktor habilitowany, 3 doktorów). O ile ogólna liczba zaliczonych do minimum kadrowego jest wystarczająca to brak jest 3 doktorów o dorobku w zakresie kierunku studiów.

Ocena tego minimum kadrowego według kryteriów zawartych w §12, §13.1., §13.3., §14.1. rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia prowadziłyby do wniosku, że w warunkach prawnych obowiązujących od roku akademickiego 2012/2013, wymagania względem minimum kadrowego **są spełnione**.

2d) Ocena stabilności minimum kadrowego (częstotliwości zmian jego składu).

Skład minimum kadrowego kierunku jest dość stabilny, ponieważ 7 tych samych nauczycieli stanowiących to minimum kadrowe występowało także w minimum kadrowym w 2006 roku. Zwraca jednak uwagę fakt, że 6 osób z tego składu jest w wieku emerytalnym lub przedemerytalnym.

2e) Ocena spełnienia wymagań dotyczących relacji między liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku studiów.

Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studentów kierunku wynosi 1 : 13 więc spełnia wymagania § 17 ust. 1 pkt. 6 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia.

2f) Ogólna ocena hospitowanych zajęć dydaktycznych.

Zespół oceniał sposób prowadzenia zajęć, poziom merytoryczny treści, pomoce dydaktyczne, metody oraz warunki prowadzenia zajęć. Jednocześnie, będąc w salach wykładowych i salach ćwiczeń, dokonywano przeglądu bazy dydaktycznej kierunku „ogrodnictwo”. Hospitowano dwa wykłady z przedmiotów *historia założenia ogrodowych i gleboznawstwo*, *seminarium dyplomowe* oraz ćwiczenia z *rachunkowości*. Stwierdzono, że zajęcia odbywały się zgodnie z rozkładem zajęć, punktualnie, prowadzone były przez kompetentnych nauczycieli, których nazwiska wykazano w rozkładzie. Nauczyciele byli dobrze przygotowani do zajęć, posiadali doświadczenie zawodowe i dorobek z zakresu prowadzonego przedmiotu. Studenci aktywowani byli do wyrażania swoich opinii, rozwiązywania zadań z pomocą nauczyciela (*rachunkowość*), odwoływano się do treści, które przekazano wcześniej lub w ramach innego przedmiotu. Sale dydaktyczne były przygotowane

i odpowiednio wyposażone do formy prowadzonych zajęć (liczba miejsc, pomoce audiowizualne, materiał do ćwiczeń). Wszystkie sale wyposażone były w rzutniki multimedialne, a wykłady odbywały się z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych. Realizowane treści dotyczyły ściśle prowadzonych przedmiotów, były przekazywane na poziomie studiów wyższych. Hospitowane zajęcia były prowadzona na dobrym poziomie.

3. Ocena prowadzonej polityki kadrowej i jej spójności z założeniami rozwoju ocenianego kierunku studiów:

- *procedur i kryteriów doboru oraz weryfikacji kadry dydaktycznej ocenianego kierunku studiów, ich przejrzystości i upowszechnienia;*

Dotychczasowa polityka kadrowa Uczelni opiera się głównie na pozyskiwaniu nauczycieli z uczelni akademickich, głównie z Poznania i Zielonej Góry oraz zatrudnianiu ich stosownie do potrzeb dydaktycznych. Część nauczycieli (ponad połowa składu minimum kadrowego) jest zatrudniona w PWSZ jako podstawowym miejscu pracy. Oceny kadry nauczycielskiej były dotychczas dokonywane co 4 lata.

- *systemu wspierania rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej, w tym poprzez zapewnienie warunków do rozwoju naukowego i umiejętności dydaktycznych (urlopy naukowe, stypendia, staże, wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą), oraz ocena jego efektywności.*

Uczelnia wspiera rozwój kadry własnej poprzez udzielanie urlopów naukowych i finansowanie prac związanych z uzyskaniem stopnia naukowego. Dzięki takiemu wsparciu 1 osoba uzyskała stopień naukowy doktora (obecnie w składzie minimum kadrowego kierunku), a dwie następne przygotowują rozprawy doktorskie.

- *Opinie prezentowane przez nauczycieli akademickich podczas spotkania z zespołem oceniającym, perspektywy rozwoju kierunku i ograniczenia.*

Nauczyciele wskazywali pozytywne aspekty kształcenia na ocenianym kierunku, a zwłaszcza specjalności. Akcentowano zwłaszcza potrzeby edukacyjne regionu lubuskiego, dobre warunki materialne kształcenia, duży stopień zatrudnialności absolwentów, ich osiągnięcia zawodowe oraz zamierzenia rozwojowe kształcenia. Zdając sobie sprawę z małej popularności kształcenia w zakresie klasycznego ogrodnictwa uzasadniali potrzebę utrzymania kształcenia specjalnościowego w specjalności *Kształtowanie terenów zieleni* i następnych planowanych specjalności. Sprawa specjalności kształcenia wymaga jednak interpretacji prawnej skoro art. 8. 1. ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym* stanowi, że „Studia w uczelni są prowadzone w ramach kierunku studiów” oraz w tej ustawie jak i w rozporządzeniach MNiSzW nie występuje pojęcie ‘specjalność kształcenia’.

- 4) *W przypadku kolejnej oceny jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić zmiany, ich wpływ na osiągane efekty i jakość kształcenia, odnieść się do stopnia realizacji zaleceń sformułowanych poprzednio lub efektów działań naprawczych.*

W poprzedniej ocenie kierunku studiów nie było zastrzeżeń do powyższych aspektów oceny.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego - znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych:

- 1) Struktura kwalifikacji nauczycieli realizujących proces dydaktyczny na ocenianym kierunku studiów oraz ich liczba umożliwiając osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia. Poza

nielicznymi wyjątkami zajęcia dydaktyczne prowadzą nauczyciele o odpowiednich kompetencjach.

- 2) Skład minimum kadrowego kierunku nie spełnia wymagań obecnie obowiązujących, ale spełni wymagania jakie będą obowiązywać od 1.10.2012 r. Ten skład minimum kadrowego był dotychczas dość stabilny, ale będzie musiał się zmieniać wobec zaawansowanego wieku większości jego członków.
- 3) Polityka kadrowa Uczelni opiera się głównie na pozyskiwaniu nauczycieli z uczelni akademickich oraz zatrudnianiu ich stosownie do potrzeb dydaktycznych. Dokonywane są oceny nauczycieli akademickich, a Uczelnia wspiera młodych nauczycieli w zdobywaniu stopnia doktora.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

- *ocena stopnia dostosowania bazy dydaktycznej służącej realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów do możliwości osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia, w szczególności zapewniania dostępu do infrastruktury niezbędnej z uwagi na specyfikę kierunku (sale wykładowe, pracownie i laboratoria specjalistyczne oraz ich wyposażenie, dostęp do komputerów, Internetu, specjalistycznego oprogramowania, specjalistycznych baz danych, niezbędnego księgozbioru, w tym udostępnionego przez inne biblioteki, także wirtualnie). W przypadku stwierdzenia braków w tym zakresie należy wskazać w jaki sposób braki te mają wpływ na jakość kształcenia oraz jakie efekty kształcenia nie zostaną osiągnięte.*

Instytut Zarządzania i Inżynierii Rolnej PWSZ jest zlokalizowany w miejscowości Kalsk k. Sulechowa. Na kierunku „ogrodnictwo” kształci on obecnie tylko około 120 studentów, w tym połowę stanowią studenci studiów stacjonarnych. Dla tak małej liczby studentów dysponuje on wystarczającą dydaktyczną bazą lokalową. Na tę bazę składa się 10 sal dydaktycznych o charakterze audytoryjnym zlokalizowanych w zabytkowym budynku pałacowym, 5 pracowni laboratoryjnych w sąsiednim budynku parterowym, 2 pracownie komputerowe oraz różne pomieszczenia pomocnicze. Na podstawie lustracji tych pomieszczeń można stwierdzić, że wszystkie one są dobrze wyposażone, stosownie do spełnianej funkcji dydaktycznej. Są dostatecznie przestronne, dobrze urządzone, czyste. Laboratoria dydaktyczne (Kultur „in vitro”, Chemii Ogólnej, Mikrobiologii i Fizjologii Roślin, Gleboznawstwa i Chemii Rolnej, Technologii Żywności) są odpowiednie co do charakteru i wyposażenia dla kierunku „ogrodnictwo”. W bazie lokalowej kierunku studiów brak jest pracowni przedmiotowych dla przedmiotów kierunkowych takich jak sadownictwo, warzywnictwo, rośliny ozdobne. Ten brak znacząco łagodzą inne obiekty pełniące funkcje dydaktyczne. Takim obiektem w zakresie roślin ozdobnych jest estetycznie urządzone otoczenie instytutu z nasadzeniami kilkuset taksonów roślin ozdobnych, oznakowanych i starannie pielęgnowanych, z elementami małej architektury ogrodowej. Takim obiektem jest sąsiadujący z instytutem park o cechach ogrodu dendrologicznego. Takim obiektem będzie (a częściowo już jest) Lubuski Ośrodek Innowacji i Wdrożeń Agrotechnicznych zlokalizowany w niewielkiej odległości od siedziby instytutu.

Uczelnia posiada bibliotekę uczelnianą zlokalizowaną w Sulechowie. Na podstawie lustracji biblioteki stwierdzono, że dysponuje ona licznymi pomieszczeniami i dużą, w stosunku do skali Uczelni, powierzchnią użytkową, a niektóre pomieszczenia (np. czytelnia) są w wysokim standardzie urządzenia i wyposażenia. Biblioteka jest dobrze zorganizowana a warunki udostępniania zbiorów są korzystne dla studentów. W zbiorach biblioteki jest piśmiennictwo odpowiednie dla kierunku „ogrodnictwo”, wystarczające pod względem rodzaju i liczby egzemplarzy. Zbiory biblioteczne są systematycznie uzupełniane.

- *ocena poprawności doboru instytucji, w których prowadzone są zajęcia praktyczne lub praktyki zawodowe do celów kształcenia i założonych efektów kształcenia.*

Zajęcia praktyczne są prowadzone w odpowiednich warunkach, stosownie do przedmiotu tych zajęć. Miejsca odbywania praktyk zawodowych są na ogół właściwe dla realizacji efektów umiejętnościowych. Nieliczne tylko są przypadki odbywania praktyk w zakładach (instytucjach) o charakterze odbiegającym od kształcenia kierunkowego.

- *ocena spójności planowanego rozwoju ocenianego kierunku z rozwojem infrastruktury, w której prowadzone jest kształcenie na tym kierunku. Ocena polityki finansowej uczelni i jednostki w tym zakresie (planowane nakłady na utrzymanie i doskonalenia infrastruktury);*

Uczelnia jest w trakcie końcowej realizacji inwestycji dla potrzeb dydaktycznych 2 kierunków studiów prowadzonych w Instytucie Zarządzania i Inżynierii Rolnej i upowszechniania wiedzy ogrodniczej, o łącznym kosztorysie ponad 40 mln zł. Obiekt ten nazwany Lubuskim Ośrodkiem Innowacji i Wdrożeń Agrotechnicznych obejmuje m.in. szkółkę roślin ozdobnych, która ma produkować materiał nasadzeniowy tych roślin, winnicę oraz budynek dydaktyczny ze zlokalizowanymi w nim pracowniami (gleboznawstwa, chemii rolnej, fitopatologii, entomologii oraz genetyki roślin), pokojami dla pracowników oraz pomieszczeniami dydaktycznymi dla studentów. Obiekt ten będzie wykorzystywany jednocześnie jako baza szkoleniowa dla producentów i mieszkańców regionu. Podczas lustracji zespół oceniający był pod wielce pozytywnym wrażeniem rozmiarów i nowoczesności tego obiektu.

- *ocena przystosowania infrastruktury dydaktycznej do potrzeb studentów niepełnosprawnych;*

Obecnie większość obiektów Uczelni nie jest przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo.

- *w przypadku kolejnej oceny jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić dokonane zmiany, odnieść się do stopnia realizacji zaleceń sformułowanych poprzednio, efektów działań naprawczych, a także ocenić wpływ zmian infrastruktury na możliwość osiągnięcia założonych efektów kształcenia i jego jakość.*

Podczas poprzedniej oceny kierunku studiów nie było zastrzeżeń dotyczących bazy materialnej kształcenia. Trwające natomiast inwestycje w sposób zdecydowany wzbogacą tę bazę i umożliwią skuteczniejsze osiąganie efektów kształcenia, zwłaszcza w zakresie ogrodniczych umiejętności praktycznych.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego – w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego:

Uczelnia dysponuje dobrą bazą dydaktyczną do kształcenia na kierunku „ogrodnictwo” i znacząco ją rozbudowuje. Ta baza jest nawet nadmierna w stosunku do liczby kształconych studentów na tym kierunku. Zasoby lokalowe, wyposażeniowe i obiekty kształcenia praktycznego pozwalają w pełni realizować program studiów i uzyskiwać zakładane efekty edukacyjne. Jedynym mankamentem jest brak przystosowania większości obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów.

- *ocena wpływu prowadzonych w jednostce badań naukowych na realizowany proces dydaktyczny, w tym na kształtowanie programu kształcenia i indywidualizację nauczania, oraz ocena udziału studentów w badaniach naukowych i w prezentacji /publikacji ich wyników;*

Instytut Zarządzania i Inżynierii Rolnej PWSZ jest jednostką dydaktyczną i w ramach działalności statutowej nie jest zobligowany do prowadzenia badań naukowych. Dlatego działalność naukowa jest prowadzona w znikomym zakresie. Dotyczy ona głównie badań zrealizowanych lub prowadzonych przez 3 nauczycieli akademickich w związku z ich przewodami doktorskimi.

Bogatsza jest działalność upowszechniająca wiedzę i wydawnicza. Instytut był organizatorem konferencji dotyczących zieleni miast i wsi oraz seminariów z zakresu winiarstwa. Ich pokłosiem jest wydanie 8 zeszytów tematycznych. Ponadto od 2006 roku wydawany jest „Zeszyt Naukowy Instytutu Zarządzania i Inżynierii Rolnej – Kształtowanie Terenów Zieleni”. W 4 wydanych dotychczas zeszytach dominują jednak artykuły autorstwa studentów i absolwentów kierunku „ogrodnictwo”, a znikomy jest udział autorski pracowników.

W instytucie funkcjonują dwa koła zainteresowań (naukowe) związane z kierunkiem „ogrodnictwo”: Koło Naukowe Inżynierów Zieleni oraz Koło Naukowe Projektantów Terenów Zieleni „GARDENMANIA”. Na tle różnych aktywności studentów tego kierunku działalność tych kół wyróżnia się. Jednak uczestniczą w niej głównie studenci ostatnich lat studiów a niemal zupełnie nie uczestniczą studenci I i II roku studiów. Istnieją dowody aktywności kół zainteresowań. Należy zauważyć, że członkowie koła „GARDENMANIA” brali udział w konkursach organizowanych przez miejscowości w regionie, dotyczących zagospodarowania przestrzeni zielonej, uczestniczyli w seminariach Polsko – Niemieckich dotyczących urządzania przestrzeni parkowej, organizują warsztaty praktyczne rozwijające ich umiejętności przydatne w przyszłym funkcjonowaniu na rynku pracy np. szkolenia z technik urządzania ogrodów dalekiego wschodu, wyjazdy na warsztaty prowadzone w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, oraz wyjazdy na międzynarodowe targi GARDENIA. W ramach rozwijania umiejętności koło brało udział w warsztatach podglądowych w Paryżu, Rzymie oraz Berlinie. Studenci mają możliwość publikowania swoich referatów i prac w ramach „Zeszytów Instytutu Zarządzania i Inżynierii Rolnej”.

- *ocena wpływu współpracy naukowej i badawczej z innymi uczelniami lub instytucjami z otoczenia gospodarczego i społecznego na proces dydaktyczny (dostęp studentów do nowoczesnego, unikatowego sprzętu i aparatury, nowych technologii, finansowanie zakupu specjalistycznego wyposażenia pracowni i laboratoriów jednostki itp.);*

Brak jest wyraźnych dowodów wpływu współpracy naukowej na proces dydaktyczny na ocenianym kierunku studiów. Wpływ współpracy z otoczeniem gospodarczym na ten proces polega głównie na realizacji zajęć terenowych i praktyk zawodowych w jednostkach gospodarczych.

- *w przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić ewentualną zmianę stopnia oddziaływania prowadzonych badań naukowych na proces rozwoju kierunku.*

W poprzedniej ocenie kierunku studiów nie było zastrzeżeń do powyższych aspektów oceny.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego – nie dotyczy

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego:

Instytut prowadzący oceniany kierunek studiów I⁰ nie jest zobligowany do prowadzenia działalności naukowej i zaawansowane badania naukowe i tym samym współpraca naukowa

z instytucjami naukowymi nie są prowadzone. Dobrze funkcjonują natomiast studenckie koła zainteresowań.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

- 1) *Ocena czy zasady rekrutacji umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Ocena czy nie zawierają regulacji dyskryminujących określoną grupę kandydatów. Ocena zasad ustalania wielkości rekrutacji- uwzględnienie związku liczby rekrutowanych studentów z potencjałem dydaktycznym jednostki i jakością kształcenia.*

Wymagania dla kandydatów na studia na rok akademicki 2011/2012 zostały określone Uchwałą Nr 105/07/11 Senatu PWSZ w Sulechowie z dnia 15 marca 2010 r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji na studia stacjonarne i niestacjonarne w roku ak. 2011/2012. Natomiast wymagania i zasady rekrutacji na studia na rok ak. 2012/2013 unormowane są Uchwałą Nr 150/07/11 Senatu z dnia 29 marca 2011 r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji na studia stacjonarne i niestacjonarne w roku ak. 2012/2013. Wysokość opłaty rekrutacyjnej na studia została określona Zarządzeniem Nr 135/07/11 Rektora PWSZ z dnia 18 maja 2011r.

Pomimo ustalonych zasad selekcji kandydatów na studia nie jest ona w rzeczywistości prowadzona, wobec znacznie mniejszej liczby kandydatów od limitu miejsc. Przyjmowani są wszyscy kandydaci, którzy wykazują posiadanie matury. W tej sytuacji nie ma miejsca jakkolwiek dyskryminacja pretendujących na studia, a wśród studiujących na kierunku „ogrodnictwo” przeważają kobiety. Liczba studiujących na tym kierunku jest mniejsza w stosunku do posiadanej bazy materialnej. Uczelnia prowadzi usilne działania promocyjne skierowane do potencjalnych kandydatów, poprzez stronę internetową i ogłoszenia prasowe. W ramach takiej promocji kierunku studiów na stronie internetowej Uczelni w zakładce ‘Rekrutacja’, zamieszczono krótki film, w którym absolwenci m.in. kierunku „ogrodnictwo” wypowiadają się odnośnie tego czego nauczyli się i jakie posiadli umiejętności w trakcie realizacji programu studiów i po ich ukończeniu.

- 2) *Ocena czy system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen, a wymagania w nim określone są wystandaryzowane.*

Studenci podczas spotkania ocenili pozytywnie proces oceniania na zajęciach, ich zdaniem system zorientowany jest w znacznym stopniu na zdobywanie umiejętności praktycznych. Zdaniem studentów system stawianych wymagań jest przejrzysty i zrozumiały, nie ma sytuacji w których studenci nie byłoby odpowiednio poinformowani o stawianych przez prowadzącego wymaganiach potrzebnych do zaliczenia danego przedmiotu. W ocenie studentów egzaminujący stosują jasne i sprawiedliwe kryteria oceny wymaganej wiedzy. Studenci znają swoje prawa o możliwości podchodzenia do egzaminów poprawkowych a także do egzaminów komisyjnych. O właściwym ocenianiu osiągnięć studentów świadczy także wykorzystywanie pełnej skali ocen przez nauczycieli.

- 3) *Ocena możliwości mobilności studentów stworzonych poprzez strukturę i organizację programu ocenianego kierunku. Ocena działań wspierających mobilność studentów, w tym związanych z popularyzacją wiedzy na temat systemu ECTS, i ułatwiania studentom wykorzystania możliwości stwarzanych przez ten system zarówno w kraju jak i za granicą. Ocena wpływu współpracy międzynarodowej prowadzonej przez jednostkę na możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia (wymiana studentów, udział studentów w badaniach realizowanych w ramach tej współpracy).*

Studenci kierunku „ogrodnictwo” mają małe możliwości korzystania z form mobilności edukacyjnej zarówno w Polsce jak i za granicą. Brak jest oferty skierowanej przez uczelnię/institut do studentów kierunku ogrodnictwo, ze względu na brak podpisanych umów z innymi uczelniami w kraju bądź za granicą. W programie ERASMUS nie uczestniczył żaden student kierunku, a w praktykach zagranicznych zaledwie 10 studentów w ciągu 4 lat. Władze instytutu zdają sobie sprawę, iż znacząco zubaża to ofertę jaką otrzymują studenci, jednak ich zdaniem problemem jest znalezienie partnerów, z którymi mogliby rozpocząć współpracę na zasadzie wymiany. W przypadku ewentualnych wyjazdów studentów na uczelnie zagraniczne, studenci wskazują na problem bariery językowej. Nauka języków obcych zdaniem studentów powinna kłaść większy nacisk na słownictwo specjalistyczne.

4) *Ocena systemu opieki naukowej i dydaktycznej nad studentami ocenianego kierunku studiów, w tym wspomagania studentów w procesie uczenia się: bez udziału nauczycieli akademickich oraz z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość. Ocena kompletności informacji zawartych w programach poszczególnych przedmiotów (sylabusach) i ich przydatności studentom w procesie uczenia się. Ocena przydatności zalecanych materiałów dydaktycznych do realizacji zakładanych celów i efektów kształcenia. Ocena mechanizmów motywujących studentów do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia i ich skuteczności.*

Studenci nie zgłaszali zastrzeżeń do kontaktów z nauczycielami akademickimi i opieki z ich strony. Poza zajęciami dydaktycznymi nauczyciele akademicy zobowiązani są do wyznaczenia dyżurów (konsultacji), o czym informują studentów na jednych z pierwszych zajęć. Harmonogram dyżurów jest dostępny w gablotach instytutu oraz obok pokoi pracowniczych. Dobra jest zwłaszcza opieka nad działalnością studenckich kół zainteresowań. Karty przedmiotów (sylabusy) są opracowane starannie, według jednolitego wzorca, a ich treść stanowi dobrą informację dla studentów. Zawierają m.in. cel przedmiotu, jego skrótowy opis, zakładane efekty, hasłowo ujęte treści kształcenia, stosowane metody i techniki dydaktyczne, kryteria sprawdzania efektów kształcenia i zaliczania, wykaz literatury. Wskazywana literatura jest zwykle właściwa, ale niekiedy liczba pozycji jest zbyt duża, bez wskazania pozycji podstawowych dla przedmiotu.

- *Ocena zakresu opieki materialnej i socjalnej oferowanej studentom ocenianego kierunku studiów.*

Pomoc materialna dla studentów oparta jest o wynikające z ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*, stypendia i zapomogi. Kryteria przyznawania pomocy materialnej są przejrzyste oraz dostępne na stronie internetowej, w dziekanacie a także w gablotach Uczelni. Studenci uczestniczą w pracach komisji stypendialnej jak i odwoławczej komisji stypendialnej. Wydawane przez komisje stypendialne decyzje mają formę wymaganą przez kodeks postępowania administracyjnego. Stypendium Rektora przyznawane jest na podstawie osiągniętej średniej stypendialnej. System pomocy materialnej jest istotnym elementem budżetów studentów kierunku „ogrodnictwo”. System ten jest przejrzysty i należy go ocenić jako skuteczny.

Studenci obecni na spotkaniu nie korzystali z kredytów studenckich, jednak brak zainteresowania tą formą finansowania edukacji nie wynika z braku informacji o możliwości skorzystania z kredytów, problemem w tym przypadku jest raczej brak dokładnych informacji o wysokości wsparcia i stopach oprocentowania.

Uczelnia posiada trzy domy studenckie, w których jest wysoki standard mieszkania w stosunku do niewysokiej stawki opłaty miesięcznej. W akademiku zlokalizowanym w Kalsku znajduje się stołówka studencka. Lustracja stołówki pozwala bardzo pozytywnie ocenić jakość oferowanych posiłków i umiarkowane ceny.

Uczelnia dysponuje bazą sportową (korty tenisowe, boiska, obiekt jeździectwa konnego) dostępną studentom.

- Ocena działalności uczelni/jednostki wspierającej rozwój zawodowy, kulturowy i społeczny studentów.

Instytut zapewnia studentom odpowiedni dostęp do informacji związanych z tokiem studiów oraz sprawami socjalno-bytowymi studentów. W Uczelni wprowadzono nie funkcjonuje e-dziekanat, jednak wiele informacji studenci uzyskują na stronach internetowych Uczelni, które w ich opinii są rzetelnie i szybko aktualizowane. Studenci mają dostęp do informacji związanymi z programem i organizacją studiów. Prowadzący podają listy niezbędnych materiałów w procesie dydaktycznym takich jak: wymagana literatura, materiały do zajęć, skrypty. Na stronie internetowej, oraz w gablotach na terenie instytutu, znajdują się informacje na temat konsultacji oraz dyżurów kadry dydaktycznej. Informacje związane z tokiem studiów są podawane zarówno na stronie internetowej oraz w gablotach przed dziekanatem. Na informację tę składa się harmonogram roku akademickiego, plany studiów, terminy i godziny zaliczeń oraz egzaminów. W opinii studentów dziekanaty zapewniają odpowiednią obsługę toku studiów – jedynym mankamentem w funkcjonowaniu dziekanatu kierunku ogrodnictwo jest fakt iż znajduje się on nie w budynku głównym instytutu w Kalsku, a w Sulechowie odległym około 5 km, co rodzi problemy komunikacyjne.

- Opinie studentów prezentowane podczas spotkania z zespołem oceniającym, wskazywane przez nich mocne i słabe strony procesu kształcenia, poziom zadowolenia z systemu opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej.

Studenci wyrażali na ogół akceptację programu studiów, jego realizacji, warunków studiowania i opieki dydaktycznej. Zapytani o to, czy gdyby PWSZ w Sulechowie oferowała im studia na kierunku „ogrodnictwo” oraz kierunek „architektura krajobrazu” to, który z nich by wybrali? W takim przypadku wszyscy wybraliby „architekturę krajobrazu”, a nikt „ogrodnictwa”. Znajduje to potwierdzenie w wypowiedziach studentów ostatniego semestru (tuż przed egzaminem dyplomowym), w których twierdzili zgodnie, że czują się dobrze przygotowani w zakresie kształtowania terenów zieleni, ale słabo w zakresie sadownictwa i warzywnictwa. Rozmowa ekspertów z tymi studentami na tematy merytoryczne potwierdziła te opinie studentów. Ponadto studenci wskazywali zdecydowanie zbyt małą ilość zajęć praktycznych z zakresu sadownictwa. Te wypowiedzi studentów oraz analiza struktury treści programowych prowadzi do wniosku, że Uczelnia dość słabo przygotowuje do zawodu ‘ogrodnik’, a realizuje program w wysokim stopniu zbieżny z kierunkiem „architektura krajobrazu”.

Z innych wypowiedzi studentów ostatniego semestru wynika, że poziom merytoryczny – metodyczny zajęć w poszczególnych przedmiotach jest różny. Wśród najlepiej prowadzonych wymieniano ‘botanikę’ oraz ‘urządzanie i pielęgnowanie obiektów architektury krajobrazu’, a jako mało przydatny wymieniano przedmiot ‘praca w grupie’. Jako najcenniejsze wymieniano zajęcia laboratoryjne i terenowe. Ich zdaniem wiedza i umiejętności nabyte na takich zajęciach były szczególnie przydatne podczas praktyki, a także będą przydatne w wykonywaniu obowiązków zawodowych. Jako mankament zgłaszano, występujące dość często, powtarzanie tych samych treści w różnych przedmiotach.

- Ocena poziomu zadowolenia z systemu opieki naukowej dydaktycznej i materialnej oraz sposobu rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków zgłaszanych przez studentów.

Studenci nie zgłaszają istotnych zastrzeżeń co do opieki dydaktycznej, materialnej i obsługi administracyjnej, a szczegółowe ich opinie i postulaty zamieszczono powyżej.

- *W przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić dokonane zmiany, odnieść się do stopnia realizacji zaleceń sformułowanych poprzednio.*

W poprzedniej ocenie kierunku studiów nie było zastrzeżeń do powyższych aspektów oceny.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego - znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Pomimo ustalonych zasad selekcji kandydatów na studia nie jest ona w rzeczywistości prowadzona, wobec znacznie mniejszej liczby kandydatów od limitu miejsc.
- 2) Oceny osiągnięć studentów są przejrzyste, znane im i nie wzbudzają zastrzeżeń względem obiektywizmu.
- 3) Studenci ocenianego kierunku studiów mają małe możliwości korzystania z form mobilności edukacyjnej zarówno w Polsce jak i za granicą.
- 4) Opieka dydaktyczna, materialna i socjalna, system informacji studentów o sprawach dydaktycznych i socjalno bytowych są właściwe. Brak też zastrzeżeń do obsługi administracyjnej studentów, z wyjątkiem znacznej odległości dziekanatu od miejsc odbywania przez nich zajęć dydaktycznych. Studenci na ogół akceptują program studiów, jego realizację, warunki studiowania i opiekę dydaktyczną, ale woleliby studiować na kierunku „architektura krajobrazu” niż „ogrodnictwo”.

8. Stosowanie na ocenianym kierunku studiów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zorientowanego na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia

1). Ocena działań zmierzających do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Ocena przejrzystości struktury zarządzania procesem dydaktycznym na ocenianym kierunku studiów, a także systematyczności i kompleksowości przeprowadzanych ocen i analiz osiąganych efektów kształcenia, stanowiących podstawę doskonalenia programu kształcenia tj. efektów kształcenia, programu studiów oraz metod jego realizacji;

- ocena efektywności systemu zapewnienia jakości kształcenia w zakresie analizy efektów kształcenia i mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia, w tym dostosowywania do zmieniających się potrzeb interesariuszy zewnętrznych oraz potrzeb i możliwości interesariuszy wewnętrznych. Ocena przydatności tego systemu do badania zgodności programu kształcenia na danym kierunku studiów i metod jego realizacji z założonymi efektami kształcenia, ocena jego dotychczasowej skuteczności w diagnozowaniu słabych stron programu kształcenia.

Zgodnie ze Statutem PWSZ w Sulechowie organem podejmującym decyzje odnoszące się do tworzenia i prowadzenia kształcenia w Uczelni jest Senat. Bieżącą działalność Uczelni organizuje i zarządza Rektor. Zgodnie z §37 Statutu. w sprawach kształcenia Rektor kieruje działalnością Uczelni przy pomocy prorektora ds. studenckich. W Uczelni zgodnie z §10 Statutu nie funkcjonują podstawowe jednostki organizacyjne w rozumieniu ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Zadaniem instytutu (§12 Statutu) jest tworzenie warunków do prowadzenia działalności dydaktycznej w ramach kierunku studiów.

Sprawami dotyczącymi zapewnienia warunków do prowadzenia działalności dydaktycznej przez poszczególne jednostki organizacyjne instytutu, akceptacja obsady zajęć dydaktycznych proponowanych przez kierowników jednostek instytutowych, zapewnienia warunków do podnoszenia kwalifikacji przez pracowników instytutu, a także występowanie z wnioskami w sprawach zatrudnienia, awansowania i nagradzania pracowników instytutu zajmuje się zgodnie z § 16 Statutu Uczelni – Dyrektor Instytutu.

Uchwałą nr 25/03/07 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Sulechowie z dnia 4 marca 2004 r. wprowadzono szczegółowy system oceny jakości kształcenia w PWSZ w Sulechowie, którego założeniami są:

- właściwa organizacja procesu kształcenia,
- właściwa organizacji wspomagania procesu dydaktycznego,
- wewnętrzny system oceny jakości pracy nauczycieli akademickich,
- wewnętrzny system oceny wyników nauczania,
- dbałość o aktualizację programu kształcenia w ramach kierunków, specjalności i specjalizacji zawodowych.

Ponadto zarządzeniem nr 53/07/11 Rektora z dnia 3 listopada 2008 r. utworzono Komisję ds. Jakości Kształcenia której zadaniem jest dbałość o przestrzeganie jakości kształcenia poprzez przedstawianie rektorowi oceny proponowanych zmian w planach i programach nauczania, a także zarządzeniem nr 23/07/11 z dnia 10 lutego 2008 r. powołano Komisję Oceniającą ds. okresowej oceny nauczycieli akademickich.

Zarządzeniem nr 145/07/11 Rektora z dnia 15 lipca 2011 r. powołano pięć Komisji ds. dostosowania programów kształcenia do efektów kształcenia zgodnych z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla kierunków: administracja, energetyka, **ogrodnictwo**, technologia żywności i żywienie człowieka oraz turystyka i rekreacja.

W Uczelni wprowadzono w życie Regulamin dotyczący wykorzystywania systemu *Plagiat.pl* i procedury antyplagiatowej na uczelni (Zarządzenie nr 101/07/11 Rektora z dnia 15 lutego 2010 r.).

Pomimo, tych formalnych uregulowań w instytucie prowadzącym oceniany kierunek studiów realizowane są tylko niektóre elementy systemu zapewnienia jakości kształcenia, dotyczące doboru kadry dydaktycznej, modyfikacji programu studiów, tworzenia bazy materialnej kształcenia, sprawdzania antyplagiatowego prac dyplomowych. Nie jest on natomiast dostatecznie nastawiony na transparentność i współpracę ze studentami. Studenci obecni na spotkaniu nigdy nie wypełniali żadnej ankiety dotyczącej prowadzonych zajęć, bądź pracowników dydaktycznych. Według przedstawionych w instytucie dokumentów ostatnie badanie opinii studentów na temat pracowników dydaktycznych miało miejsce w grudniu 2009 r. i było związane jedynie z okresową oceną pracowników.

- ocena systemu upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, oraz wprowadzanych zmian.

Studenci są informowani o różnych faktach z zakresu programu studiów, ich organizacji, pomocy materialnej itp., ale brak jest systemu informacji o śledzeniu jakości kształcenia i jego wynikach.

2). Ocena udziału interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia i działań podejmowanych przez jednostkę, mających aktywizować uczestników i beneficjentów procesu kształcenia do podnoszenia jego jakości. Ocena stopnia zainteresowania studentów jakością kształcenia i ich wpływu na tę jakość. Ocena roli przedstawicieli studentów

w organach kolegialnych uczelni/ jednostki oraz przedstawicieli Parlamentu Studentów RP w procesie zwiększania świadomego wpływu studentów na jakość kształcenia, optymalizację osiągniętych efektów kształcenia i ich dostosowywanie do aktualnego poziomu wiedzy i wymagań otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy.

Trudno jednoznacznie ocenić udział interesariuszy zewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia. Uczelnia wprowadziła deklarację kontaktów i konsultacji z otoczeniem, ale brak jest dowodów na efekty w jakości kształcenia.

Studenci kierunku „ogrodnictwo” potwierdzali znajomość efektów kształcenia opisanych i zdefiniowanych w sylabusach. Podczas spotkania studenci potrafili opisać samodzielnie jakie treści i cele przekazywał dany przedmiot, jak również zapytani wyrywkowo opisywali ujęte w sylabusach do danego przedmiotu jego efekty. Studenci na większości zajęć mają możliwość zapoznania się z opisanymi efektami kształcenia na pierwszych zajęciach z danego przedmiotu. Prezentacja sylabusów na pierwszych zajęciach jest właściwa, ale brak jest innych elementów szerszego zainteresowania studentów możliwością opiniowania i wpływania na jakość kształcenia. W upowszechnianiu wiedzy dotyczącej programu studiów i treści kształcenia nie bierze udziału samorząd studencki. Wydaje się, iż jest to skutkiem małego zainteresowania i niewiedzą samorządu co do swojej roli w podnoszeniu jakości kształcenia w Uczelni. Można stwierdzić, że studenci nie są włączeni w sposób znaczący w działania projakościowe kształcenia, a ich udział w tym zakresie jest znikomy.

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego - częściowo

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych:

Istnieje wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, ale zakres rzeczywistych działań jest ograniczony, niewielki jest zwłaszcza udział studentów w opiniowaniu procesu kształcenia i jego doskonaleniu.

9. Podsumowanie

Tabela nr 1. Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (odrębnie dla każdego poziomu kompetencji).

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
Wiedza	+	+	+	nie dotyczy	-	+
Umiejętności	+	+	+	nie dotyczy	-	+
Kompetencje społeczne	+	+	+	nie dotyczy	-	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

-- nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Możliwa jest realizacja zakładanych efektów kształcenia w zakresie programu studiów, zasobów kadrowych, infrastruktury dydaktycznej oraz organizacji procesu kształcenia. Znikomy jest wpływ współpracy międzynarodowej lub krajowej na efekty kształcenia, a uczelnia kształcąca na poziomie studiów I^o nie jest zobligowana do prowadzenia działalności naukowej.

Tabela nr 2. Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Stopień spełniania kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie

Koncepcja rozwoju kierunku			+		
Cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		+			
Program studiów			+		
Zasoby kadrowe			+		
Infrastruktura dydaktyczna		+			
Prowadzenie badań naukowych					
System wsparcia studentów w procesie uczenia się			+		
Wewnętrzny system zapewnienia jakości				+	

W większości kryteriów kształcenie na kierunku „ogrodnictwo” spełnia konieczne wymagania w stopniu pełnym lub znaczącym. Uczelnia dysponuje dobrą bazą materialną kształcenia i dostateczną kadrą nauczycieli, co pozwala realizować program i uzyskiwać zdecydowaną większość zakładanych efektów. Oceniany program studiów był tworzony z uwzględnieniem standardu MNiSW z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki (Dz. U. Nr 164, poz. 1166 z późn. zm.). Jednak pomimo obowiązku dostosowania programu studiów do Krajowych Ram Kwalifikacji (KRK) do końca września 2012 roku, Uczelnia sformułowała te efekty już w końcu 2011 roku, jako możliwe do zrealizowania w oparciu o dotychczas realizowany program studiów. Należy zauważyć, że te efekty są spójne i dobrze wpisują się w efekty ujęte w KRK. Ogólnie poziom kształcenia na ocenianym kierunku można określić jako dobry. Pewnym mankamentem jest silne nachylenie specjalnościowe programu studiów, kosztem ściśle ogrodniczej wiedzy kierunkowej i sytuujące kształcenie na pograniczu ogrodnictwa i architektury krajobrazu. Jest to świadomy zabieg marketingowy Uczelni uwzględniający znikome zainteresowanie kandydatów kształceniem w zakresie ogrodnictwa, a duże w zakresie architektury krajobrazu, co jednoznacznie wynika także z wypowiedzi studentów. Słabszymi aspektami są też współpraca międzynarodowa oraz rzeczywiste funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, zwłaszcza w zakresie monitorowania opinii studentów i ich udziału w działaniach projakościowych.

W odpowiedzi na treść raportu Uczelnia nie kwestionuje zawartych w nim opinii i ocen, dziękuje za dostrzeżenie pozytywnych aspektów kształcenia jak też mankamentów wymagających działań naprawczych. Uczelnia odnosi się do zawartych w raporcie uwag w formie wyjaśnień i uzupełniających informacji oraz informuje o podejmowanych działaniach. Te działania dotyczą zwłaszcza dostosowania opracowanych wcześniej efektów kształcenia do obowiązujących obecnie Krajowych Ram Kwalifikacji, doskonalenia systemu ECTS, zasięgania opinii studentów o programie studiów i jego realizacji, podjęcia monitorowania losów absolwentów, dokumentowania prowadzonych działań. Wyjaśnienia i informacje nie zmieniają jednak opinii i ocen zawartych w raporcie.

Przewodniczący Zespołu Oceniającego

Prof. dr hab. n. rol. Franciszek Rudnicki